

๒๗ มีนาคม วันที่ระลึกกองทัพอากาศ

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา

ศูนย์ประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา / THE BAR ASSOCIATION INFORMATION CENTER

เดือนมีนาคม ๒๕๖๓ ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓๖๘ ■ โทร. ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๐, ๐ ๒๘๘๗ ๖๘๑๑-๗

<http://www.thethaibar.or.th>

ข่าว เนติบัณฑิตยสภา

กิจกรรมศาลจำลอง

ว่าที่พันตรีสมบัติ วงศ์กำแหง ประธานคณะกรรมการบริหารสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา กล่าวเปิดการจัดกิจกรรมศาลจำลองในหัวข้อเรื่อง “การนำเสนอพยานบุคคลต่อศาล” ในโครงการส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์ ณ ห้องบรรยายพีพัฒนศักดิ์ ชั้น ๔ อาคารเนติบัณฑิตยสภา ในวันจันทร์ที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๓ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมความรู้และทักษะในการเรียนการสอนวิชาว่าความ ในการนี้ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ถวัลย์ รุยาพร ที่ปรึกษาคณะกรรมการบริหารสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายฯ นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม และนายสมพงษ์ สิงห์สมบูรณ์ อนุกรรมการบริหารสำนักงานช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายฯ ร่วมกิจกรรมฯ ดังกล่าวด้วย

สำนักงานคดีอาศาลยุติธรรม

วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๓ อัยการผู้ช่วยรุ่น ๕๙ สำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งฝึกภาคปฏิบัติที่สำนักงานคดีอาศาลยุติธรรม ได้เข้าพบอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาศาลยุติธรรมและคณะ ในการนี้ นางศิริอร มณีสินธุ์ รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาศาลยุติธรรม และ บรรณาธิการ จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา ได้มอบจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา เพื่อเป็นประโยชน์ด้านวิชาการและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานของเนติบัณฑิตยสภา

เนื่องจากปก

“๒๗ มีนาคม วันทีระลึกกองทัพอากาศ”

ความเป็นมา

กิจการบินของไทยเริ่มต้นในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ เมื่อมีชาวต่างประเทศได้นำเครื่องบินมาแสดงให้ชาวไทยได้ชมเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๕๔ อันทำให้ผู้บังคับบัญชาาระดับสูงของกองทัพในสมัยนั้นพิจารณาเห็นว่า ประเทศไทยจำเป็นต้องมีเครื่องบินไว้เพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดแก่ประเทศชาติในอนาคต ดังคำพูดของ จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ ซึ่งภายหลังได้รับเทิดพระเกียรติเป็น “พระบิดาแห่งกองทัพอากาศ” ด้วยเหตุนี้ กระทรวงกลาโหม จึงได้ตั้ง “แผนกการบิน” ขึ้นในกองทัพบก พร้อมทั้งได้คัดเลือก นายทหารบก จำนวน ๓ คน ซึ่งมีคุณสมบัติเหมาะสมไปศึกษาวิชาการ ณ ประเทศฝรั่งเศส อันได้แก่ พันตรีหลวง

* รองอธิบดีอัยการ สำนักงานคดีอาชญากรรม, อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภา, บรรณาธิการจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา

** นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ เนติบัณฑิตยสภา

อ่านต่อหน้า ๔

ข่าวเนติบัณฑิตยสภา เดือน มีนาคม ๒๕๖๓ ปีที่ ๓๓ ฉบับที่ ๓๖๘

สารบัญ

- ๒ ข่าวเนติบัณฑิตยสภา
- ๓ สารบัญ รายชื่อผู้จัดทำ เนื่องจากปก
- ๕ ปัญหาจากข้อหารือกฎหมายที่น่าสนใจ
- ๘ คำพิพากษาฎีกาที่น่าสนใจ
- ๑๐ เจาะฎีกาเด่น
- ๑๓ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย
- ๑๕ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในองค์การของรัฐ : ศึกษากรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖๑ - ๖๑๖๒/๒๕๖๒
- ๑๘ บทความเรื่อง “กลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน”
- ๒๑ ข้อสอบพร้อมธงคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๖๐ (สนามใหญ่) วิชากฎหมายพยานหลักฐาน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง หรือกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หรือกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กฎหมายล้มละลาย หรือกฎหมายภาษีอากร หรือกฎหมายแรงงาน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา หรือกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ วันอาทิตย์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๓ ข้อ ๖ (ก)
- ๒๒ มุมข่าว
- ๒๓ ข่าวเนติบัณฑิตยสภา
- ๒๔ บรรณาธิการแถลง

คณะผู้จัดทำ อนุกรรมการประชาสัมพันธ์ **ที่ปรึกษา** นายชัยวัฒน์ เกตุปรัชชาสวัสดิ์ **ประธานฝ่ายอำนวยการ** นายสัตยา อรุณธารี **รองประธานฝ่ายอำนวยการ** ● นายกฤษฏา บุญสมิต **ฝ่ายอำนวยการ** นายสุรพันธ์ ทิมกระจำง ● นายปรเมศวร์ อินทรชุมนุม ● นายมันเกียรติ ธนวิจิตรพันธ์ ● นางศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์ ● นายพงศ์พิเชษฐ์ จันทพรภักจ ● นายโกศลวัฒน์ อินทุจันทร์ยง ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● ผศ.ดร.ศรีพัชรา สิทธิกำจร **กองบรรณาธิการ บรรณาธิการ** นางศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์ **ผู้ช่วยบรรณาธิการ** ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง ● นายนิรันดร์ วุฒิววัฒน์ ● นายรังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์ ● นายมนต์ชัย ชนินทรลีลา ● นายวัชรินทร์ ภาณุรัตน์ ● นายอำนาจ เนตยสุภา ● นางสาวมาติกา ชนเดชากุล ● นายทีปกร โกมลพันธ์พร ● นางสาวสิตานันท์ ศรีวรรค ● นายนิพนธ์นรินทร์ บุรณะเจริญรักษ์ ● นายนิธิวัฒน์ สิ้นเห่ง ● นางปฐมณ เดชเดโช ● นายไตรวิจิตร ตูจันดา **ฝ่ายดำเนินการ** นางพรพรรณริน แดงอ่อน ● นายสิทธิฤทธิ์ ไสวณณะ ● นางวาสนา เกตุแห่ง **การเงิน** นางกฤติญา โพธิ์งาม **กะเบียด จัดส่ง** นางสาววิศรดา สุขไสลี่

บทความหรือข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในข่าวเนติบัณฑิตยสภาเป็นผลงานของผู้เขียนโดยเฉพาะ กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

จอมพล สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิศณุโลกประชานารถ

พลอากาศโท พระยาเฉลิมอากาศ

นาวาอากาศเอก พระยาเวหาสยานศิลปสินธุ์

นาวาอากาศเอก พระยาทะยานพิฆาต

ศักดิ์ศัลยาวัชร ร้อยเอกหลวงอาวุธสิขิกร และร้อยโททิพย์
เกตุทัต ทั้ง ๓ ท่านนี้ ในเวลาต่อมา ได้รับพระราชทานยศ
และบรรดาศักดิ์ ตามลำดับ คือ พลอากาศโท พระยา
เฉลิมอากาศ, นาวาอากาศเอก พระยาเวหาสยานศิลป
สินธุ์ และ นาวาอากาศเอก พระยาทะยานพิฆาต และ
กองทัพอากาศได้ยกย่องให้เป็น “บุพการีของกองทัพ
อากาศ”

ในขณะที่นายทหารทั้งสามกำลังศึกษาวิชาการบิน
อยู่นั้น ทางราชการได้สั่งซื้อเครื่องบิน รวมทั้งมีผู้บริจาค
เงินร่วมสมทบซื้อด้วยเป็นครั้งแรก จำนวน ๘ เครื่อง คือ
เครื่องบินเบรเกต์ปีก ๒ ชั้น จำนวน ๔ เครื่อง และ
เครื่องบินนิเออปอร์ตปีกชั้นเดียว จำนวน ๔ เครื่อง
อันอาจกล่าวได้ว่า กำลังทางอากาศของไทยเริ่มต้น
จากนักบินเพียง ๓ คน และเครื่องบินอีก ๘ เครื่อง
เท่านั้น การบินของไทยในระยะแรกได้ใช้สนามม้า
สระปทุมเป็นสนามบิน แต่ด้วยความไม่สะดวกหลาย
ประการ บุพการีทั้ง ๓ ท่าน จึงได้พิจารณาหาพื้นที่
ที่มีความเหมาะสมต่อการบิน และได้เลือกเอาตำบล
ดอนเมืองเป็นที่ตั้งสนามบิน พร้อมทั้งได้ก่อสร้างอาคาร
สถานที่โรงเก็บเครื่องบินอย่างถาวรขึ้น เมื่อการโยกย้าย
กำลังพล อุปกรณ์ และเครื่องบินไปไว้ยังที่ตั้งใหม่
เรียบร้อยแล้ว ในวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗
กระทรวงกลาโหม จึงได้สั่งยกแผนกการบินขึ้นเป็น
“กองบินทหารบก” ซึ่งถือได้ว่า กิจการการบินของไทย
ได้วางรากฐานอย่างมั่นคงขึ้นแล้ว

นับแต่นั้นมา บทบาทของกำลังทางอากาศก็ได้
แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ และมีการพัฒนาอย่างเป็น
ลำดับ ตั้งแต่การเข้าร่วมรบในสงครามโลก ครั้งที่ ๑
กับพันธมิตรในยุโรป เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๐ ซึ่งทำให้ชื่อเสียง
และเกียรติภูมิของชาติเป็นที่ยอมรับและยกย่องเป็น
อันมาก และทางราชการได้ยกฐานะ กองบินทหารบก
ขึ้นเป็น “กรมอากาศยานทหารบก”

ในปี พ.ศ. ๒๔๖๔ กระทรวงกลาโหม จึงได้แก้ไข
การเรียกชื่อจาก กรมอากาศยานทหารบกเป็น “กรม
อากาศยาน” และเป็น “กรมทหารอากาศ” ในเวลาต่อ
มา โดยให้อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมโดยตรง จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๙
เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐ กระทรวงกลาโหมได้ยกฐานะ
กรมทหารอากาศ เป็นกองทัพอากาศ ขึ้นตรงต่อ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ทั้งนี้ เป็นไปตาม
พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม
ฉบับที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๗๙ ตราไว้ ณ วันที่ ๙ เมษายน
พ.ศ. ๒๔๘๐ ในพระราชบัญญัติ ฉบับเดียวกัน ในมาตรา
๙ ได้กำหนดผู้บังคับบัญชาของกองทัพอากาศไว้ว่า
“กองทัพอากาศ มีผู้บัญชาการทหารอากาศ เป็นผู้บังคับ
บัญชาดำเนินกิจการ” และเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๕๔๐ กองทัพอากาศ ได้ออกประกาศกองทัพ
อากาศ เรื่อง วันที่ระลึกกองทัพอากาศ และวันกองทัพ
อากาศ โดยได้กำหนดให้ “วันที่ ๒๗ มีนาคม เป็น
วันที่ระลึกกองทัพอากาศและวันที่ ๙ เมษายน เป็น
วันกองทัพอากาศ”

แหล่งข้อมูล

- เว็บไซต์เดลินิวส์ออนไลน์ <https://www.dailynews.co.th/article/637051>
- เฟซบุ๊กกองทัพอากาศไทย https://www.facebook.com/RTAFpage/photos/a.3153_89118490685/1029619573734299/?type=1&theater

ห้างหุ้นส่วนจำกัดแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดก่อนวันยื่นเสนอราคา ในการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) **

ข้อเท็จจริง

จังหวัด ก. ได้ดำเนินการประกาศประกวดราคา อิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ต่อมา วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ มีผู้ยื่นเอกสาร เสนอราคาด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๖ ราย พิจารณาผลเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๒ และมีมติให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. เป็นผู้ชนะการประกวด ราคา ต่อมา วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๒ จังหวัด ก. ประกาศผู้ชนะการเสนอราคา ได้แก่ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. และในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒ จังหวัด ก. ได้แจ้งให้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. มาทำสัญญาภายใน ๑๕ วัน นับ ถัดจากวันที่ได้รับแจ้งหนังสือ ซึ่งในวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้เข้ามาทำสัญญาพร้อม เอกสารหลักฐานประกอบการทำสัญญา จากการตรวจสอบ ข้อมูลในระบบกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ไม่ปรากฏ ข้อมูลในชื่อของห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ผู้ชนะการเสนอ ราคา ซึ่งห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้จดทะเบียนแปรสภาพ เป็นบริษัทจำกัด ชื่อบริษัท ร. จำกัด ตั้งแต่วันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ข้อหาหรือ

จังหวัด ก. จึงขอหารือในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ซึ่งได้แปรสภาพเป็น บริษัทจำกัด เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ สามารถ ดำเนินการขอรับ/ยื่นเสนอราคาด้วยวิธีการประกวด ราคาอิเล็กทรอนิกส์ หลังจากวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้อีกหรือไม่ เพราะเหตุผลใด

๒. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ผู้ชนะการเสนอราคา ซึ่งจังหวัด ก. ได้ดำเนินการประกาศผู้ชนะไปแล้ว หากห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ไม่สามารถยื่นเสนอราคาหรือ ดำเนินการใด ๆ ผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ได้ตั้งแต่หลังวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ จังหวัด ก. สามารถมอบหมายให้คณะกรรมการพิจารณา ผลพิจารณาผู้ยื่นเสนอราคารายอื่นที่ผ่านการพิจารณา ผลการตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้นและหลักเกณฑ์ ตามประกาศ จำนวน ๓ ราย โดยพิจารณาจากหลัก เกณฑ์ตามประกาศ ลำดับถัดไปเป็นผู้ชนะการประกวด ราคาได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

๓. กรณีห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ผู้ชนะการเสนอ ราคาซึ่งได้แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ หากสามารถดำเนินการขอรับ/ยื่น เสนอราคาด้วยวิธีการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ หลังวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ได้ จังหวัด ก. จะดำเนินการทำสัญญาและลงนามในสัญญากับบริษัท ร. ได้หรือไม่

คำวินิจฉัยของสำนักงานอัยการสูงสุด

สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว เห็นว่า

๑. จากข้อหาหรือ ที่ ๑ และ ๓ ตามเอกสารประกาศ ประกวดราคาจ้างด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) เรื่องคุณสมบัติผู้ยื่นข้อเสนอ ข้อ ๒.๑ กำหนดให้ผู้ยื่นข้อเสนอต้องมีความสามารถตาม กฎหมาย ประกอบกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๖๔ (๑)^๑ กำหนดให้ผู้ที่จะยื่นข้อเสนอในการจัดซื้อจัดจ้าง

* อัยการประจำสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาอัยการสูงสุด สำนักงานอัยการสูงสุด

** สำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาอัยการสูงสุด เลขรับที่ พ.๑๖๒/๒๕๖๒

^๑ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๖๔ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๒ ผู้ที่จะเข้ายื่นข้อเสนอในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานของรัฐ อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) มีความสามารถตามกฎหมาย...

ของหน่วยงานของรัฐ จะต้องเป็นผู้มีความสามารถตามกฎหมาย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖/๕ บัญญัติว่า เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการแปรสภาพห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเดิมหมดสภาพการเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้จดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัท ร. จำกัด เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ อันเป็นเวลาก่อนยื่นข้อเสนอในวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๒ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. จึงหมดสภาพการเป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖/๕ อันถือได้ว่าขาดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอตามเอกสารประกวดราคาจ้างและตามพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. จึงไม่สามารถยื่นเสนอราคาหลังจากวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้ และมีผลให้จังหวัด ก. ไม่สามารถดำเนินการทำสัญญาและลงนามในสัญญาในนามของบริษัท ร. จำกัด ได้เช่นกัน

๒. ในประเด็นข้อหาหรือที่ ๒ เป็นปัญหาเกี่ยวกับขั้นตอนและแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕๕ จึงอยู่ในอำนาจการตีความและวินิจฉัยข้อหาหรือของคณะกรรมการวินิจฉัยปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ตามมาตรา ๒๙ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ สำนักงานอัยการสูงสุดจึงไม่อาจก้าวล่วงไปวินิจฉัย

หมายเหตุ

๑. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖/๕ บัญญัติว่า

“เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนการแปรสภาพห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดแล้ว ให้ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเดิมหมดสภาพการเป็นห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และให้นายทะเบียน

หมายเหตุไว้ในทะเบียน”

และมาตรา ๑๒๔๖/๖ บัญญัติว่า

“เมื่อห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดได้จดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดแล้ว บริษัทย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจดทะเบียนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดเดิมทั้งหมด”

๒. สำนักงานอัยการสูงสุดได้เคยมีแนวคำวินิจฉัยกรณีหรือการแปรสภาพของผู้ชนะการเสนอราคา โดยเปลี่ยนสถานะจากห้างหุ้นส่วนจำกัดเป็นบริษัทจำกัดในสำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขที่บ.ท.๑๒๑/๒๕๖๑ ดังนี้

จังหวัด พ. ได้ประกวดราคาจ้างก่อสร้างอาคาร โดยได้ประกาศเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ มีผู้ยื่นข้อเสนอและเสนอราคาจำนวน ๕ ราย และผลการเสนอราคาปรากฏว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. เป็นผู้ชนะการเสนอราคา ตามประกาศจังหวัด พ. ลงวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๖๑ ต่อมา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ได้แจ้งจังหวัด พ. ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ได้จดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัท ด. จำกัด ซึ่งมีผลตั้งแต่วันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑ จังหวัด พ. จึงไม่สามารถดำเนินการจัดทำสัญญาได้ เนื่องจากนิติบุคคลที่จะมาทำสัญญาไม่ใช่นิติบุคคลที่มีรายชื่อในประกาศผู้ชนะการเสนอราคา

สำนักงานอัยการสูงสุดได้วินิจฉัยว่า การที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ได้เสนอราคาจนเป็นผู้ชนะการเสนอราคา ขณะอยู่ในระหว่างรอทำสัญญา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ได้แปรสภาพเป็นบริษัท ชื่อว่า บริษัท ด. จำกัด โดยผลของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖/๖ บริษัท ด. จำกัด ย่อมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ทั้งหมด นอกจากนี้ สำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทจังหวัด พ. ได้ออกหนังสือรับรองหมายเหตุไว้ในทะเบียนว่า บริษัทนี้เดิมชื่อ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. จดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดเมื่อวันที่ ๑๒ มีนาคม ๒๕๖๑ จึงเห็นได้ว่า ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. เป็นชื่อเดิม เมื่อจดทะเบียนแปรสภาพเป็นบริษัทใหม่ชื่อว่า บริษัท ด. จำกัด ดังนั้น บริษัท ด. จำกัด จึงรับไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดชอบของห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ทั้งหมด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๔๖/๕ และมาตรา ๑๒๔๖/๖ และสามารถเข้าทำสัญญาในนามผู้ชนะการเสนอราคา

ได้ตามกฎหมาย^๒

และหากได้มีการลงนามสัญญาไปแล้วโดยระบุชื่อ ห้างหุ้นส่วนจำกัดเดิมเป็นคู่สัญญา สามารถแก้ไขให้ ถูกต้องเป็นบริษัทจำกัดที่จดทะเบียนแปรสภาพได้ เนื่องจากการระบุชื่อคู่สัญญาคลาดเคลื่อน ทั้งนี้ ควรดำเนินการให้คู่สัญญาแก้ไขชื่อในหนังสือค้ำประกัน (หลักประกันสัญญาจ้าง) ให้ถูกต้องด้วย^๓

๓. เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงจากสำนวนเลขรับที่ ๑๖๒/๒๕๖๒ และสำนวนเลขรับที่ ๑๒๑/๒๕๖๑ จะ เห็นได้ว่ากรณีของห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. (สำนวนเลขรับ ที่ ๑๖๒/๒๕๖๒) ได้แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดก่อน วันยื่นข้อเสนอ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. จึงหมดสภาพการ เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด ขาดคุณสมบัติของผู้ยื่นข้อเสนอ

ตามเอกสารประกวดราคาจ้าง ดังนั้น ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. จึงไม่สามารถยื่นเสนอราคาหลังจากวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ในนามของห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้ และไม่สามารถลงนามในสัญญาในนามของบริษัท ร. จำกัด ได้

ในขณะที่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. (สำนวนเลขรับที่ ๑๒๑/๒๕๖๑) ได้เสนอราคาจนเป็นผู้ชนะการเสนอ ราคา ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ได้แปรสภาพเป็นบริษัท ด. จำกัด**ขณะ**ในระหว่างรอทำสัญญา บริษัท ด. จำกัด จึงยอมได้ไปทั้งทรัพย์สิน หนี้ สิทธิ และความรับผิดชอบของ ห้างหุ้นส่วนจำกัด ด. ทั้งหมด จึงสามารถเข้าทำสัญญา ในนามผู้ชนะการเสนอราคาได้ตามกฎหมาย

ต่อจากหน้า ๑๗

ส่วนความผิดฐานเป็นพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือ รักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต อันเป็นการเสียหาย แก่องค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล หรือหน่วยงานที่ เรียกชื่ออย่างอื่น นั้น ศาลฎีกาเห็นว่าการกระทำจะเป็นความผิด ฐานนี้ได้ ก็ต่อเมื่อพนักงานผู้กระทำความผิดมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ โดยตรง และใช้อำนาจในตำแหน่ง แสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายจากตัวทรัพย์สิน นั้น ซึ่งคำว่าทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๓๗ หมายความว่า วัตถุมีรูปร่าง แต่ตามฟ้องโจทก์ได้ความแต่ เพียงว่า จำเลยที่ ๑ มีหน้าที่จัดทำคិโฆษณารวมของรายการ “ค.” ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ไม่รายงานโฆษณาเกินเวลาของ จำเลยที่ ๒ เพื่อเรียกเก็บเงินค่าโฆษณาเกินเวลาจากจำเลยที่ ๒ อันเป็นการเสียหายแก่ผู้เสียหายเท่านั้น แต่ไม่ได้บรรยายโดย ชัดเจนว่าจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาโรงงาน โฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ อันเป็นวัตถุมีรูปร่างอย่างไร กรณี ถือว่าฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายโดยแจ้งชัดซึ่งสาระสำคัญของการ กระทำความผิดฐานนี้ จึงลงโทษจำเลยที่ ๑ ฐานดังกล่าวไม่ได้ และลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ฐานเป็นผู้สนับสนุนไม่ได้เช่นกัน ซึ่งความผิดฐานนี้ศาลฎีกาได้วินิจฉัยตามแนวคำพิพากษาศาล ฎีกาที่ ๒๒๐๔/๒๕๖๐ ที่ว่า...ตามฟ้องไม่ได้บรรยายโดยชัดเจนว่า จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์สิน อันเป็นวัตถุมีรูปร่างอันใด..จึงถือว่าฟ้องโจทก์ไม่ได้บรรยายโดย แจ้งชัดซึ่งสาระสำคัญของความผิดตามมาตรา ๑๕๑

นี่คือเหตุผลที่ศาลฎีกามีความเห็นในปัญหาข้อเท็จจริง และปัญหาข้อกฎหมายของความผิดทั้งสองฐานนี้ต่างจากศาลชั้น ตันและศาลอุทธรณ์ ซึ่งประเด็นตามที่คุณเขียนนำเสนอเหล่านี้ สามารถตอบโจทย์ต่อประเด็นที่กล่าวมาในเบื้องต้น และเห็นว่า คำวินิจฉัยของศาลฎีกาตามประเด็นฐานความผิดที่โจทก์ฟ้องใน คดีนี้ ศาลฎีกาได้วางหลักกฎหมายตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกา เดิม และยังได้วางหลักกฎหมายขึ้นใหม่ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็น ธรรมในสังคมตามหลักนิติธรรม อันถือเป็นคดีตัวอย่างอีกคดีหนึ่ง ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการนิติศาสตร์และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ที่ควรทำความเข้าใจและศึกษาให้ถ่องแท้เพื่อนำไปปรับใช้ใน วิชาชีพของตน ไม่ว่าจะเป็นการยกขึ้นกล่าวหาหรือยกเป็นข้อต่อสู้ ในคดีที่มีลักษณะทำนองเดียวกับคดีนี้ อันจะยังให้เกิดประโยชน์ ต่อรูปคดีต่อไป

ป.อ. มาตรา ๘๔, ๘๖

ป.พ.พ. มาตรา ๑๓๗

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๒ วรรคสอง, ๒๒๖/๓ วรรคสอง (๑), ๒๒๗/ ๑ วรรคหนึ่ง

พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงาน ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๖, ๘, ๑๑

พ.ร.บ.ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔

^๒ สำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ ท.๑๒๑/๒๕๖๑

^๓ สำนวนข้อหาหรือสำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานที่ปรึกษาทนายความ เลขรับที่ ท.๑๖๗/๒๕๖๑

คำพิพากษากฎีกาที่น่าสนใจ

สืบพยานบุคคลแก้ไขเอกสาร

ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง*

การฟ้องคดีแพ่งเอกสารที่ใช้เป็นพยานหลักฐานมีความสำคัญ เนื่องจากข้อพิพาทในทางแพ่งเกี่ยวข้องกับเอกสารสัญญา ดังนั้นจึงมีบทบัญญัติของกฎหมายหลายเรื่องที่กำหนดให้ทำเป็นหนังสือ หรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ ซึ่งศาลจะรับฟังหรือรับบังคับให้เฉพาะเอกสารจะนำพยานบุคคลมาสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารมิได้ ดังบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

มาตรา ๙๔ เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี

(ก) ขอสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง

(ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วยังมีข้อความเพิ่มเติมตัดทอน หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๒) แห่งมาตรา ๙๓ และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอมหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหนังสืออื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด

จากบทบัญญัติดังกล่าว เมื่อใดมีกฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคล เว้นแต่เข้าข้อยกเว้นในกฎหมาย ซึ่งมีแนวคำพิพากษากฎีกาที่ ๒๘๕๐/๒๕๖๑ ดังนี้

โจทก์ทั้งสามฟ้องว่า โจทก์ทั้งสามเป็นบุตรของนาย น. กับนาง ส. และเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับนางสาว ข. ผู้ตาย ผู้ตายมีทายาทโดยธรรม คือ โจทก์ทั้งสามซึ่งมีสิทธิรับมรดกที่ดิน ศาลชั้นต้นมีคำสั่งตั้งจำเลยเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตายตามพินัยกรรม โจทก์ทั้งสามติดต่อให้จำเลยโอนทรัพย์สินมรดกให้แก่โจทก์ทั้งสาม แต่จำเลยเพิกเฉยไม่ดำเนินการตามหน้าที่ผู้จัดการมรดกของให้บังคับจำเลยแบ่งที่ดินให้แก่โจทก์ทั้งสาม หากไม่สามารถแบ่งได้ให้ประมูลหรือขายทอดตลาด

จำเลยให้การว่า โจทก์ที่ ๒ มีโชบุตรของนาย น. กับนาง ส. แต่เป็นบุตรของสามีอีกคนหนึ่งของนาง ส. โจทก์ที่ ๒ จึงไม่ใช่พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับผู้ตาย ไม่มีสิทธิได้รับมรดกและไม่มีอำนาจฟ้องคดี โจทก์ที่ ๒ และที่ ๓ สละมรดก จึงไม่มีอำนาจฟ้อง ผู้ตายทำพินัยกรรมยกบ้าน ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย ผู้ตายมีเจตนายกบ้านพร้อมที่ดินพิพาทให้แก่จำเลย โจทก์ทั้งสามจึงถูกตัดสิทธิโดยพินัยกรรมไม่มีสิทธิได้รับมรดกที่ดินพิพาทและไม่มีอำนาจฟ้อง โจทก์ทั้งสามไม่เคยโต้แย้งคัดค้านการที่จำเลยเป็นผู้จัดการมรดก แต่กลับร่วมกันแจ้งความเท็จว่าโฉนดที่ดินพิพาทสูญหายทั้งที่ทราบโฉนดที่ดินพิพาทอยู่ในความครอบครองของจำเลยตลอดมา ขอให้ยกฟ้อง

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า เมื่อพินัยกรรมระบุยกบ้านให้แก่จำเลยแล้ว ย่อมหมายรวมถึงยกที่ดินพิพาทที่บ้านตั้งอยู่ให้แก่จำเลยด้วย ผู้ตายมอบโฉนดที่ดินพิพาทแนบไปกับพินัยกรรมให้แก่จำเลยย่อมแสดงให้เห็นเจตนาของผู้ตายว่าเจตนาจะยกบ้านพร้อมที่ดินให้แก่จำเลย โจทก์ทั้งสามจึงไม่มีสิทธิรับมรดกของผู้ตายในที่ดินพิพาทพิพากษายกฟ้อง ค่าฤชาธรรมเนียมเป็นพับ

* ผู้ช่วยอธิการบดี และคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

โจทก์ทั้งสามอุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ วินิจฉัยว่า แม้พินัยกรรมจะระบุยกบ้านให้แก่จำเลยโดยไม่ได้รับบุถึงที่ดินพิพาทซึ่งเป็นที่ตั้งของบ้านดังกล่าว แต่การตีความในพินัยกรรมย่อมถือเอาตามตัวนัยที่จะสำเร็จผลตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมนั้นได้ดีที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘๔ และต้องพึงเล็งถึงเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษรตามมาตรา ๑๗๑ จึงต้องพิจารณาจากข้อความที่กำหนดให้พินัยกรรมเพื่อหาเจตนาที่แท้จริงของผู้ทำพินัยกรรมว่าเป็นเช่นไรที่ดินพิพาทมีบ้านปลูกเติมพื้นที่มีสภาพเป็นตึกทั้งหลัง หากรื้อย่อยเป็นเศษอิฐและปูนที่ไม่มีมูลค่าจึงไม่น่าเชื่อว่าเป็นความประสงค์ของผู้ตายที่จะยกบ้านให้แก่จำเลยโดยรื้อบ้านออกไป ทั้งผู้ตายได้สอดส่องที่ดินพิพาทในของพินัยกรรมมอบให้แก่จำเลย เชื่อว่าผู้ตายทำพินัยกรรมโดยมีเจตนาที่แท้จริงที่จะยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยด้วย และพิพากษายืนคำอุทธรณ์เดิมชั้นอุทธรณ์ให้เป็นพิพ

โจทก์ทั้งสามฎีกา

ศาลฎีกาวินิจฉัย ข้อเท็จจริงที่คู่ความไม่ได้แย้งกันในชั้นนี้รับฟังเป็นยุติธรรม โจทก์ที่ ๑ และที่ ๓ เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับผู้ตาย โจทก์ที่ ๒ เป็นพี่น้องร่วมมารดาเดียวกันกับผู้ตายก่อนถึงแก่ความตาย ผู้ตายทำพินัยกรรมยกบ้าน ซึ่งตั้งอยู่บนที่ดินพิพาทและต่อมาศาลมีคำสั่งตั้งจำเลยเป็นผู้จัดการมรดกของผู้ตาย

พิเคราะห์แล้ว ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยตามฎีกาของโจทก์ทั้งสามมีว่า ผู้ตายมีเจตนาทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยด้วยหรือไม่ ที่โจทก์ทั้งสามฎีกาว่า ข้อความในพินัยกรรมเห็นได้ว่าผู้ตายมีเจตนาโดยชัดแจ้งที่จะยกเฉพาะบ้านให้แก่จำเลย พินัยกรรมจึงไม่ระบุถึงที่ดินพิพาท และการนำสืบพยานจำเลยไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔ เพราะเป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้น โจทก์ทั้งสามนำสืบแต่เพียงว่าที่ดินพิพาทมิได้ถูกระบุไว้ในพินัยกรรมจึงเป็นทรัพย์สินมรดกซึ่งต้องแบ่งปันแก่ทายาท ฝ่ายจำเลยมีนางสาว จ. เป็นพยานเบิกความยืนยันว่า พยานรู้จักกับผู้ตายมานานหลายสิบปีสนิทสนมกัน เมื่อพยานไปเยี่ยมผู้ตายที่บ้านผู้ตายบอกว่าไม่อยากอาศัยอยู่ในบ้านหลังนี้เพียงผู้เดียวโดยไม่มีใครดูแล แต่

ประสงค์จะไปพักอาศัยกับจำเลยซึ่งเป็นหลานมีอาชีพพยาบาล ผู้ตายบอกว่าสามารถเขียนพินัยกรรมเองได้แล้วผู้ตายลงมือเขียนพินัยกรรมด้วยตนเอง โดยอธิบายให้พยานฟังว่าบ้านและที่ดินประสงค์จะให้คงอยู่ในสภาพบ้านอยู่อาศัยเช่นนี้ตลอดไป พยานหลักฐานของจำเลยจึงมีน้ำหนักมากกว่าพยานหลักฐานของโจทก์ทั้งสาม ข้อเท็จจริงฟังได้ว่าผู้ตายมีเจตนาทำพินัยกรรมยกที่ดินพิพาทให้แก่จำเลยด้วย และการที่ผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่จำเลยโดยระบุรายการทรัพย์สินแต่เพียงบ้าน รถยนต์ และเงินฝาก โดยไม่ระบุถึงที่ดินที่บ้านตั้งอยู่ บ้านจะหมายความรวมถึงที่ดินพิพาทที่บ้านตั้งอยู่ด้วยหรือไม่เป็นกรณีที่ความข้อใดข้อหนึ่งในพินัยกรรมอาจตีความได้เป็นหลายนัยให้ถือเอาตามนัยที่จะสำเร็จผลตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมนั้นได้ดีที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘๔ จำเลยจึงมีสิทธินำพยานมาสืบให้เห็นถึงความประสงค์ของผู้ตายได้ไม่ใช่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔ ที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ วินิจฉัยมานั้น ศาลฎีกาเห็นพ้องด้วย ฎีกาของโจทก์ทั้งสามฟังไม่ขึ้น

พิพากษายืน คำอุทธรณ์เดิมในชั้นฎีกาให้เป็นพิพ

ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้

ข้อเท็จจริงจากการสืบพยานของทั้งสองฝ่ายได้ความว่าผู้ตายทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินทั้งหมดให้แก่จำเลยโดยระบุรายการทรัพย์สินแต่เพียงบ้าน รถยนต์ และเงินฝาก โดยไม่ระบุถึงที่ดินที่บ้านตั้งอยู่ บ้านจะหมายความรวมถึงที่ดินพิพาทที่บ้านตั้งอยู่ด้วยหรือไม่เป็นกรณีที่ความข้อใดข้อหนึ่งในพินัยกรรมอาจตีความได้เป็นหลายนัย ให้ถือเอาตามนัยที่จะสำเร็จผลตามความประสงค์ของผู้ทำพินัยกรรมนั้นได้ดีที่สุด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘๔ จำเลยย่อมมีสิทธินำพยานมาสืบถึงความประสงค์ของผู้ตายได้ไม่ใช่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสาร ซึ่งต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๔

เขา...ฎีกาเดิน

เหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันเกี่ยวด้วยพฤติการณ์ในการฟ้องคดี ต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒)

รังลิชัย บรรณกจิวิจารณ์*
มนต์ชัย ชนินทรลีลา**
สุจรรยา สุจริตศรีชัยกุล***
ฉัตรเฉลิม ธรรมวินทร****

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๓๖/๒๕๖๑

นาย ป.
บริษัท บ.

โจทก์
จำเลย

เดิมโจทก์ยื่นฟ้องขอให้บังคับจำเลยจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์อันเป็น*คำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์* และศาลชั้นต้นรับฟ้องไว้พิจารณาโดยชอบแล้วตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ ทวิ และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ต่อมาโจทก์แก้ไขฟ้องเพิ่มเติมข้อหาละเมิดอีกหนึ่งข้อ โดย*ไม่ได้ขอให้บังคับโอนกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์อีก* ถือว่าเป็นกรณีที่มีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวด้วยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจศาลเหนือคดีนั้น การขอแก้ไขเพิ่มเติมฟ้องดังกล่าวเกิดจากจำเลยประมุขชายอสังหาริมทรัพย์พิพาทแก่บุคคลภายนอกซึ่งต้องมีการจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์กันในท้องที่ที่อสังหาริมทรัพย์ตั้งอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ผู้เกี่ยวข้องและพยานหลักฐานส่วนหนึ่งที่เกี่ยวข้องด้วยการโอนอสังหาริมทรัพย์ย่อมอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ทั้งคู่ความก็ไม่ได้โต้แย้งกันในเรื่องนี้ตั้งแต่แรก และไม่ปรากฏเหตุที่จะทำให้คู่ความและผู้เกี่ยวข้องกับคดีไม่ได้รับความสะดวก หรือทำให้การบริหารจัดการคดี

ของศาลชั้นต้นไม่เป็นไปโดยถูกต้อง รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเป็นธรรมตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ย่อมไม่ตัดอำนาจของศาลชั้นต้นที่รับฟ้องคดีไว้แล้วที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒) ทั้งศาลฎีกาได้พิพากษาให้ศาลชั้นต้นรับคำฟ้องที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมไว้พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดรวมกับคำฟ้องเดิมของโจทก์ต่อไปแล้ว การที่ศาลชั้นต้นหยิบยกเรื่องเขตอำนาจศาลมาพิจารณาแล้วพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยอาศัยเหตุที่โจทก์แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องดังกล่าวย่อมเป็นการไม่ชอบ

(ประมวญ รักศีลธรรม - วีรวิทย์ สายสมบัติ - ชลิต กฐินะสมิต)

ข้อสังเกต คำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ ตกอยู่ในบังคับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ ทวิ^๑ ซึ่งโจทก์มีสิทธิเลือกเสนอคำฟ้องดังกล่าวต่อศาลได้ ๒ แห่ง คือ ศาลที่อสังหาริมทรัพย์

* ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

** ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค ๑.

*** ผู้พิพากษาประจำศาล ศาลอาญา.

**** ผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ ๗๒.

^๑ บ.วิ.พ. มาตรา ๔ ทวิ บัญญัติว่า คำฟ้องเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวด้วยอสังหาริมทรัพย์ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ไม่ว่าจะจำเลยจะมีภูมิลำเนาในราชอาณาจักรหรือไม่ หรือต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่เขตศาล.

นั้นตั้งอยู่ในเขตศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ใน
ราชอาณาจักรหรือไม่ หรือศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่
ในเขตศาล

คำว่า คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิ
หรือประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์นั้น
หมายความว่า **การฟ้องบังคับเอาแก่ตัวทรัพย์โดยตรง**
(คำฟ้องที่ไปถึงการที่จะบังคับเอาแก่อสังหาริมทรัพย์)
เช่น คำฟ้องให้บังคับจำเลยโอนที่ดินตามสัญญาจะซื้อ
จะขาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๕/๒๕๒๓,
๖๘๙๐/๒๕๓๓) คำฟ้องบังคับจำนองที่ดิน (คำพิพากษา
ศาลฎีกาที่ ๓๕๓๐/๒๕๔๒^๒, ๖๘๐/๒๕๓๒) คำฟ้องขับ
ไล่จำเลยออกจากบ้านพิพาท (คำพิพากษาศาลฎีกาที่
๑๑๓๔/๒๕๑๔, ๑๔๙๑/๒๕๑๙)^๓ คำฟ้องขับไล่จำเลย
ออกจากที่ดินของโจทก์ที่ให้จำเลยอาศัย (คำพิพากษา
ศาลฎีกาที่ ๒๐๘๙/๒๕๑๙)^๔

หากไม่ใช่คำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หรือ
สิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์แล้ว แต่
เป็น**คำฟ้องเกี่ยวกับหนี้เหนือบุคคล** เช่น คำฟ้องเรียก
เงินมัดจำตามสัญญาจะซื้อขายที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง
คืนกับเรียกค่าเสียหายเพราะจำเลยผิดสัญญา
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๘๓/๒๕๓๔) คำฟ้องเรียก
ค่าเสียหายจากการที่ไม่ได้ปลูกสร้างอาคารตามสัญญา
(คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๙๙/๒๕๒๙)^๕ คำฟ้องเรียก
เงินค่าซื้อที่ดินคืนจากผู้ขาย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่
๑๒๓๓/๒๕๐๖, ๒๒๕๖/๒๕๒๑, ๘๙๔๗/๒๕๔๗)^๖

การเสนอคำฟ้องดังกล่าวจะตกอยู่ในบังคับตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ (๑)^๗ ซึ่งโจทก์
มีสิทธิเลือกเสนอคำฟ้องต่อศาลได้ ๒ แห่งเช่นกัน คือ
ศาลที่**จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล** หรือศาลที่
มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล ไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่
ในราชอาณาจักรหรือไม่ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๐๑/
๒๕๕๗)^๘

ผลของการยื่นคำฟ้องต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจ
คือ ศาลมีอำนาจสั่ง**ไม่รับหรือคืนคำคู่ความ**นั้นไปเพื่อ
ให้คู่ความนำไปยื่นต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๘ วรรคสาม
ซึ่งกรณีเช่นนี้ ศาลจะต้องมีคำสั่งให้คืนคำขึ้นศาล
ทั้งหมดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๑๕๑ วรรคหนึ่ง แต่**หากศาลมีคำสั่งรับคำฟ้อง**
ไว้แล้วภายหลังจึงปรากฏว่า คดีไม่อยู่ในเขตอำนาจมา
ตั้งแต่แรกเช่นนี้ ศาลมีอำนาจที่จะ**สั่งเพิกถอนคำสั่ง**
รับคำฟ้องได้ โดยถือว่าเป็นกระบวนการพิจารณาที่ผิด
ระเบียบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
มาตรา ๒๗ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๔๗/๒๕๒๗)

สำหรับกรณีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีเขต
อำนาจมาตั้งแต่แรกแล้ว แต่ในระหว่างพิจารณา มี
เหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวข้องด้วย
การยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้น เช่น
การเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาของจำเลย และทำให้คดี
ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลนั้นอีกต่อไป การเปลี่ยน

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๕๒.
^๓ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๒๔.
^๔ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบเนติบัณฑิต สมัยที่ ๓๑.
^๕ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๔๕.
^๖ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๔๙.
^๗ ป.วิ.พ. มาตรา ๔ (๑) บัญญัติว่า คำฟ้อง ให้เสนอต่อศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาล หรือต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขต
ศาลไม่ว่าจำเลยจะมีภูมิลำเนาอยู่ในราชอาณาจักรหรือไม่.
^๘ มีข้อสังเกตว่าไม่ว่าจะเป็นคำฟ้องเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ หรือสิทธิหรือประโยชน์อันเกี่ยวข้องกับอสังหาริมทรัพย์ตามมาตรา
๔ ทวิ และคำฟ้องเกี่ยวกับหนี้เหนือบุคคลตามมาตรา ๔ (๑) ศาลที่จะเสนอคำฟ้องได้เหมือนกัน คือ ศาลที่จำเลยมีภูมิลำเนา
อยู่ในเขตศาล แต่ต่างกันตรงที่หากเป็นคำฟ้องตามมาตรา ๔ ทวิ ให้เสนอต่อศาลที่อสังหาริมทรัพย์นั้นตั้งอยู่ในเขตศาล ส่วน
คำฟ้องตามมาตรา ๔ (๑) ให้เสนอต่อศาลที่มูลคดีเกิดขึ้นในเขตศาล

แปลงเช่นว่านี้ก็หาตัดอำนาจศาลที่รับฟ้องคดีไว้ในอันที่จะพิจารณาและชี้ขาดตัดสินคดีนั้นไม่ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒) (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๗/๒๕๒๖)^๙ แต่ถ้าขณะฟ้องจำเลยไม่มีภูมิลำเนาในเขตศาล เช่นนี้ ศาลชั้นต้นย่อมมีอำนาจพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียได้ กรณีมิใช่เรื่องการแปลงเปลี่ยนภูมิลำเนาของจำเลย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๐๔/๒๕๕๐)^{๑๐}

ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๓๖/๒๕๖๑ ที่ได้ยกขึ้นไว้ข้างต้นเป็นอีกตัวอย่างของกรณีที่มีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวข้องด้วยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒) โดยเป็นกรณีที่เดิมโจทก์ยื่นคำฟ้องอันเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ ทวิ แล้ว และศาลชั้นต้นรับคำฟ้องดังกล่าวไว้แล้วโดยชอบ ต่อมาโจทก์ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องโดยไม่ได้ขอบังคับเอาแก่ตัวอสังหาริมทรัพย์อีกต่อไป แต่มีคำขอในส่วนของละเมิดอันเป็นคำฟ้องเกี่ยวกับหนี้เหนือบุคคล

แทน ซึ่งจะต้องยื่นคำฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔ คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้วางหลักไว้ว่า การที่เดิมโจทก์ยื่นคำฟ้องอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ต่อศาลที่มีเขตอำนาจแล้ว แต่ต่อมามีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทำให้คำฟ้องของโจทก์ไม่ใช่คำฟ้องอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ต่อไป ศาลชั้นต้นเดิมก็ยังมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวได้อยู่ โดยถือว่าเป็นกรณีที่มีเหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในพฤติการณ์อันเกี่ยวข้องด้วยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้น อีกเหตุหนึ่ง นอกเหนือไปจากเหตุของการเปลี่ยนแปลงภูมิลำเนาของจำเลยภายหลังจากที่โจทก์ฟ้องอันเป็นตัวอย่างหนึ่งที่ปรากฏในบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒) เมื่อศาลฎีกาพิพากษาให้ศาลชั้นต้นรับคำฟ้องที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมไว้พิจารณาและวินิจฉัยชี้ขาดร่วมกับคำฟ้องเดิมของโจทก์ต่อไปแล้ว การที่ศาลชั้นต้นพิพากษายกฟ้องโจทก์โดยอาศัยเหตุแห่งการแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องของโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบนั่นเอง

^๙ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๗/๒๕๒๖ โจทก์ขอลงฟ้องจำเลยที่ ๓ ซึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจศาลแพ่งอันเป็นศาลที่โจทก์ยื่นฟ้องไว้ เพราะเพิ่งทราบจากคำให้การของจำเลยที่ ๑ ว่า จำเลยที่ ๓ มิได้เป็นผู้รับประกันภัยรายนี้และขอให้ศาลหมายเรียกจำเลยร่วมซึ่งเป็นผู้รับประกันภัยที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ไม่ตัดอำนาจศาลแพ่งในอันที่จะพิจารณาและชี้ขาดและมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตศาลแพ่งเช่นเดียวกันเข้ามาในคดีตัดสินคดีต่อไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒) (คำพิพากษาศาลฎีกาฉบับนี้เคยถูกนำมาออกเป็นข้อสอบผู้ช่วยผู้พิพากษา ปี ๒๕๔๖).

^{๑๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๐๔/๒๕๕๐ โจทก์เสนอคำฟ้องโดยระบุจำเลยที่ ๓ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น ย่อมเป็นเหตุให้ศาลชั้นต้นเข้าใจว่าโจทก์มีสิทธิเสนอคำฟ้องคดีนี้ต่อศาลชั้นต้นได้ตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๔ (๑) ประกอบมาตรา ๕ แม้ต่อมาโจทก์จะขอแก้ไขคำฟ้องเกี่ยวกับภูมิลำเนาของจำเลยที่ ๓ โดยภูมิลำเนาที่ขอแก้ไขใหม่ไม่อยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นก็ตาม ก็ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าขณะโจทก์เสนอคำฟ้องนั้นจำเลยที่ ๓ มิได้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้น จำเลยที่ ๓ อาจเปลี่ยนภูมิลำเนาภายหลังจากที่โจทก์เสนอคำฟ้องแล้วก็เป็นที่ได้ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นคดีก็ยังคงอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นที่จะพิจารณาพิพากษาต่อไปได้ เมื่อโจทก์มิได้ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ปรากฏแน่ชัด จะอ้างว่าเป็นความบกพร่องของศาลชั้นต้นที่ไม่สั่งฟ้องคดีรับฟ้องและไม่จำหน่ายคดีหาได้ไม่ นอกจากนี้ เมื่อจำเลยที่ ๓ ยื่นคำให้การก็ได้ยกเรื่องเขตอำนาจศาลชั้นต้นต่อสู้ไว้ด้วย *คดีจึงมีประเด็นข้อพิพาทเรื่องเขตอำนาจศาล* ที่ศาลชั้นต้นจะต้องวินิจฉัยโดยรับฟังพยานหลักฐานที่คู่ความนำสืบ เมื่อรับฟังไม่ได้ว่าจำเลยที่ ๓ มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำนาจของศาลชั้นต้นขณะโจทก์เสนอคำฟ้อง ศาลชั้นต้นย่อมมีอำนาจพิพากษายกฟ้องของโจทก์เสียได้โดยไม่ต้องคำนึงว่าโจทก์เสนอคำฟ้องต่อศาลชั้นต้นโดยสุจริตหรือไม่ เนื่องจาก ป.วิ.พ. มาตรา ๔ (๑) และมาตรา ๕ มิได้บัญญัติเปิดช่องให้ศาลที่รับคำฟ้องพิจารณาถึงความสุจริตของผู้เสนอคำฟ้อง หากเป็นกรณีที่โจทก์เสนอคำฟ้องผิดเขตอำนาจศาล การที่ศาลชั้นต้นหยิบยกปัญหาเรื่องเขตอำนาจศาลชั้นต้นวินิจฉัยแล้วพิพากษายกฟ้องจึงหาเป็นการไม่ชอบไม่.

ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย

ประภาภรณ์ โจชน์ศิริรัตน์*

“Compensation for Environmental Damage”

(คำสืบทบทแทนสำหรับความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม)

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือ Environmental Issues นั้นเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อทั้งการใช้ชีวิตประจำวันของประชากร ปัญหาสุขภาพ รวมถึงมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ คอลัมน์นี้ ผู้เขียนจึงนำคำศัพท์ ข่าวสาร และบทความภาษาอังกฤษที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องคำสืบทบทแทนสำหรับความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมมาฝากผู้อ่านทุกท่าน

ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา มีประเด็นที่เป็นปัญหาสำคัญมากสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นที่เป็นพื้นที่อุตสาหกรรม กล่าวคือ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางน้อยกว่า ๒.๕ ไมโครเมตร (Particulate Matter 2.5) หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า “ฝุ่น PM 2.5” ในคอลัมน์นี้ ผู้เขียนจะมุ่งให้ผู้อ่านเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษจากข่าว บทความ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาฝุ่นมลพิษ โดยผู้เขียนเลือกข่าวที่เกี่ยวข้องกับปัญหาฝุ่นมลพิษในประเทศจีนและประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นตัวอย่างศึกษาในคอลัมน์นี้

ประเทศแรก คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๑๔ สำนักข่าวรอยเตอร์ได้รายงาน โดยพาดหัวข่าวว่า “Chinese Man Becomes First to Sue Government over Severe Smog” ซึ่งหมายความว่าชายชาวจีนคนหนึ่งกลายเป็น (พลเมือง) คนแรกที่ยื่นฟ้องร้องรัฐบาลเรื่องหมอกควันพิษที่รุนแรง คำว่า “smog” เป็นคำที่ผสมกันระหว่าง “smoke” ที่แปลว่าควัน และ “fog” ที่หมายถึงหมอก ถ้าผู้อ่านได้อ่านข่าวหรือบทความภาษาอังกฤษเกี่ยวกับฝุ่น PM 2.5 ก็จะพบคำว่า “smog” อันเป็นคำที่สื่อความหมายถึงลักษณะของมลพิษทางอากาศประเภทหนึ่ง สำหรับเรื่องที่ชายชาวจีนได้ฟ้องรัฐบาลในกรณีนี้นั้น สำนักข่าวรายงานว่า “...Li Guixin submitted his complaint to a district court asking the city’s Municipal Environmental Protection Bureau to perform its duty to control air pollution according to the law”...” แปลความได้ว่า นายลี กุยซินได้ยื่นคำฟ้องต่อศาลแขวงเพื่อเรียกร้องให้สำนักงานคุ้มครองสิ่งแวดล้อมเทศบาลกระทำการตามหน้าที่ในการควบคุมมลพิษ

ทางอากาศตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย คำศัพท์ที่น่าสนใจคือคำว่า “Duty” ซึ่งหมายถึง “หน้าที่” เป็นคำนาม และถ้าผู้อ่านต้องการเขียนว่า “กระทำการตามหน้าที่” จะใช้คู่กับกริยา “perform” เสมอ เช่น She fails to perform her duty as a debtor in this contract. (เธอผิดนัดชำระหนี้ในฐานะลูกหนี้ตามสัญญาฉบับนี้) สำหรับคำอื่น ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ “Legal Duty” ซึ่งหมายความถึง “หน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย” และ “Breach of Duty” ซึ่งหมายถึง “การละเลยหน้าที่” หรือ การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแปลภาษาอังกฤษของไทยในบรรพหน้าจะใช้คำว่า “Obligation” แทนคำว่า “Duty” โดยคำว่า Obligation นั้นเป็นคำนาม มีความหมายว่า “หนี้ หรือข้อผูกพัน” เช่น “Obligation of a contract” แปลเป็นภาษาไทยคือ “หนี้ตามสัญญาหรือข้อผูกพันตามสัญญา” เป็นต้น

สำนักข่าวยังรายงานต่อว่า “Li said he had spent money on face masks, an air purifier and a treadmill to get indoor exercise in December when the pollution was particularly severe.” “Besides the threat to our health, we’ve also suffered economic losses, and these losses should be borne by the government and the environmental departments because the government is the recipient of corporate taxes...” ซึ่งแปลความได้ว่า “...นายลี ยังได้กล่าวต่อไปอีกว่าเขาได้ใช้เงินในการซื้อหน้ากากอนามัย เครื่องฟอกอากาศ และเครื่องวิ่งบนสายพานเพื่อการออกกำลังกายในร่มช่วงเดือนธันวาคมที่มลภาวะเป็นพิษรุนแรงเป็นพิเศษ นอกจากการคุกคามต่อสุขภาพของเรา เรายังคงได้รับความสูญเสียทางเศรษฐกิจ ซึ่งความสูญเสียดังกล่าวรัฐบาลและหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมต้องเป็นผู้รับผิดชอบเนื่องจากรัฐบาลเป็นผู้เก็บภาษีนิติบุคคล...”

คำศัพท์ที่น่าสนใจซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องคำสืบทบทแทนคือคำว่า “Loss” คำนี้มีความหมายทั่วไปว่าความสูญเสีย ในทางกฎหมายละเมิดนั้นความสูญเสียหรือความเสียหาย

* อาจารย์ประจำหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, น.บ. มหาวิทยาลัยอัลสัมซี, น.บ.ท., LL.M. Suffolk University (USA), LL.M. Fordham University (USA), นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ทุนวิจัยฟูโลบราห์)

อันเป็นหลักเกณฑ์สำคัญประการหนึ่งในเรื่องความรับผิดเพื่อละเมิด (Tortious Liability) อีกคำหนึ่งที่มีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Loss” คือคำว่า “Damage” ซึ่งเป็นคำนาม ขอให้ผู้อ่านสังเกตการใช้คำว่า “Damage” นั้นหมายถึง “ความเสียหาย” เช่นชื่อของบทความนี้ Environmental Damage ซึ่งหมายถึงความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม แต่ถ้าผู้อ่านเห็นคำว่า “Damages” ซึ่งมีความแตกต่างตรงที่เติม -s หลังคำว่า Damage เท่านั้น แต่ความหมายแตกต่างกันตรงที่ “Damages” หมายถึง “ค่าเสียหาย” ดังนั้น ผู้เขียนขอยกตัวอย่างจากมาตรา ๔๓๘ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ซึ่งเป็นมาตราสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดที่บัญญัติว่า “Compensation may include restitution of the property of which the injured person has been wrongfully deprived or its value as well as *damages* for any injury caused.” หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนนั้นได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้ง*ค่าเสียหาย*อันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย สำหรับภาษาอังกฤษเองนั้น คำที่ผู้อ่านสามารถใช้แทนคำว่า damages ได้มีอีกหลายคำ เช่น compensation, reimbursement, remedy, recompense หรือ indemnity เป็นต้น

ผู้เขียนขอยกตัวอย่างการใช้คำว่า damage ซึ่งแปลว่าความเสียหายในประโยคต่อไปนี้ “Air pollution led to not only health *damage* but also economic losses in China and all over the world.” ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่า “มลภาวะเป็นพิษทางอากาศไม่เพียงก่อให้เกิด*ความเสียหาย*ต่อสุขภาพ แต่ยังก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจในประเทศจีนและทั่วโลก” ซึ่งคำที่ผู้อ่านสามารถใช้แทนคำว่า damage ได้มีอีกหลายคำ เช่น loss, harm, ruin, hurt หรือ bad result เป็นต้น

ในประเทศจีน การแก้ปัญหาฝุ่นมลพิษนับเป็นปัญหาที่ทำลายความสามารถของรัฐบาลอย่างมาก และองค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า “Environmental watchdog” ยังมีความเข้มแข็งในการเรียกร้องให้รัฐบาลบังคับให้ผู้ก่อมลพิษ (polluters) เป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบตามหลัก “ผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย” (Polluter-Pays Principle) อันเป็นหลักการสำคัญในคดีสิ่งแวดล้อม ผู้เขียนเห็นว่าคำศัพท์ภาษาอังกฤษนั้นมีความน่าสนใจตรงที่หากมีการเพิ่มหรือเติมส่วนท้ายเข้าไปก็จะทำให้มีความหมายแตกต่างไปจากเดิม หรือมีหน้าที่ในประโยคต่างกันไป ซึ่งการรู้รากศัพท์ prefix (อุปสรรค หรือส่วนนำ) และ suffix (ปัจจัย หรือส่วนท้าย) จะทำให้ผู้อ่านสามารถเดาความหมายของคำศัพท์และขยายคลังคำศัพท์ในสมองได้ เช่น คำว่า pollute เป็นคำกริยา หมายถึง ทำให้เป็นพิษ หรือทำให้สกปรก เช่น Many factories

in Thailand pollute environment. แปลได้ว่าโรงงานหลายแห่งในประเทศไทยทำให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เมื่อเติม -tion ไปข้างหลังเป็น “Pollution” เป็นคำนามแปลว่า การทำให้เป็นมลพิษ หรือมลภาวะเป็นพิษ เมื่อเติม -er คำว่า “Polluter” แปลว่าผู้ก่อให้เกิดมลภาวะอันเป็นพิษ เมื่อเติม -ant คำว่า “Pollutant” แปลว่าสารพิษ ส่วนกรมควบคุมมลพิษก็แปลตรงตัวได้ว่า “Pollution Control Department” เป็นต้น

อีกหนึ่งประเทศที่เคยเผชิญกับมลภาวะเป็นพิษทางอากาศจนกระทั่งสามารถประกาศชัยชนะต่อฝุ่นมลพิษได้นั้นคือประเทศสหรัฐอเมริกา นิตยสารไทม์ ฉบับวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ พาดหัวข่าวว่า “Improvements in U.S. Air Quality Are Saving Thousands of Lives a Year” ซึ่งแปลได้ว่า “การปรับปรุงคุณภาพอากาศของประเทศสหรัฐอเมริกา กำลังช่วยชีวิตคนนับพันคนต่อปี” โดยประเทศสหรัฐอเมริกา นับเป็นประเทศหนึ่งที่ต่อสู้กับปัญหาฝุ่นมลพิษมาเป็นเวลาราวห้าสิบปี หนึ่งในกฎหมายที่สำคัญคือ รัฐบัญญัติอากาศสะอาด (Clean Air Act) บทความนี้ยังรายงานต่อไปอีกว่า “U.S. air quality has improved dramatically since the Clean Air Act passed in 1970. Subsequent addendums to the law and newer policies, like regulations on vehicle emissions and the Obama-era Clean Power Plan, have also reduced air pollution. Since 2010, the report says, mortality associated with particulate matter—exposure to which is associated with health problems including respiratory issues, cancer, and heart disease—fell by 60%.” แปลได้ว่า “คุณภาพอากาศของประเทศสหรัฐอเมริกาดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดหลังจากมีการออกรัฐบัญญัติอากาศสะอาดในปี ค.ศ. ๑๙๗๐ สิ่งที่เพิ่มเติมตามมาภายหลังจากการออกกฎหมายและนโยบายใหม่ เช่นระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการปล่อยพลังงานของยานพาหนะและแผนพลังงานสะอาดในยุคของประธานาธิบดีโอบามาก็ทำให้มลภาวะเป็นพิษทางอากาศลดลงเช่นกัน ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๐ มีรายงานข่าวว่าอัตราการเสียชีวิตจากการได้รับฝุ่นละอองขนาดเล็กซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพไม่ว่าจะเป็นปัญหาหอบ การหายใจ มะเร็ง และโรคหัวใจลดลงประมาณ ๖๐%

สิทธิในอากาศสะอาด (Right to Clean Air) นับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental Right) ของมนุษย์ทุกคน ดังนั้นสำหรับประเทศไทย การแก้ไขปัญหามลภาวะเป็นพิษถือเป็นโจทย์อันท้าทายของภาครัฐ หากรัฐบาลเพิกเฉยต่อปัญหาดังกล่าว ประชาชนอาจเรียกร้องให้รัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเป็นสิทธิประการหนึ่งของพลเมืองตามที่เคยปรากฏมาแล้วในประเทศอื่น ๆ ดังผู้เขียนได้ยกตัวอย่างข้างต้น

การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในองค์การของรัฐ : ศึกษารณีกำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖๑ -๖๑๖๒/๒๕๖๒

ณัฐพงษ์ สมศักดิ์*

หน้าที่ของจำเลยที่ ๑ แม้ไม่มีระเบียบหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้ต้องปฏิบัติตาม แต่เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปหรือเป็นสามัญสำนึกในหน้าที่ที่จะต้องกระทำเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้เสียหาย ที่จำเลยที่ ๑ สังกัดอยู่ และแม้จะไม่มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนดังที่จำเลยที่ ๑ อ้าง แต่พยานโจทก์เกือบทุกปากต่างยืนยันว่าเป็นหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ที่จะต้องรายงานการโฆษณาเกินเวลาให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เมื่อพยานหลักฐานทางไต่สวนของโจทก์ฟังได้ว่าจำเลยที่ ๑ มีหน้าที่ต้องรายงานโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ แต่จำเลยที่ ๑ กลับละเลยหน้าที่ดังกล่าวจนเป็นเหตุให้จำเลยที่ ๒ ไม่ได้ชำระค่าโฆษณาส่วนเกินตามที่ตกลงในสัญญาในเวลาที่กำหนด การกระทำของจำเลยที่ ๑ จึงเป็นการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

ความน่า

จากบทคัดย่อตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖๑-๖๑๖๒/๒๕๖๒ ข้างต้น เป็นคดีที่จำเลยที่ ๓ ซึ่งเป็นนักสื่อสารมวลชนถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เป็นคดีที่มีชาวโต่งตั้งอยู่ในความสนใจของประชาชนมานานกว่า ๕ ปี และผู้คนในสังคมต่างจับจ้องว่าสุดท้ายศาลฎีกาจะมีคำพิพากษาอย่างไร นอกจากนี้สังคมยังมีข้อถกเถียงกันว่าเหตุใดคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นผู้ไต่สวนความผิดของจำเลยทั้งสอง ทั้งที่จำเลยที่ ๑ มิได้เป็นข้าราชการ ส่วนจำเลยที่ ๒ เป็นบริษัทเอกชน มีจำเลยที่ ๓ เป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทน และจำเลยที่ ๔ เป็นพนักงานของจำเลยที่ ๒ กับทั้งความผิดที่ถูกกล่าวหาว่า เหตุใดจึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ ทำไมไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และเหตุใดจำเลยทั้งสองจึงถูกดำเนินคดีที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ข้อสงสัยเหล่านี้มีเชื้อเรื่องแปลก เพราะแม้แต่นักกฎหมายเองก็ยังไม่เข้าใจ หากไม่ได้ศึกษาถึงที่ไปที่มาโดยถ่องแท้ ผู้เขียนจึงขอนำมากล่าวโดยพอสังเขปในลักษณะการเล่าเรื่องพอให้ได้อรุณและเข้าใจในกระบวนการ และสอดแทรกการวิเคราะห์ถึงเหตุแห่งคำพิพากษาที่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายหลากหลายประเด็น มีทั้งยกฟ้องบางข้อหาและลงโทษเพียงบางข้อหา เพื่อให้ได้สัมผัสถึงเงื่อนงำของกฎหมายและเหตุผลแห่งคำวินิจฉัยตามลำดับ

บทวิพากษ์

เนื่องจากคดีนี้มีข้อกฎหมายหลากหลายประเด็น ทั้งมีความเห็นต่างในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายของคู่ความ รวมทั้งศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา จึงขอเล่าสรุปเป็นประเด็นเพื่อความเข้าใจดังนี้

ประการแรก สถานะของผู้เสียหาย บริษัท อ. ผู้เสียหาย แม้จะเป็นบริษัทมหาชน แต่มิใช่บริษัทมหาชนทั่วไปดังเช่นบริษัทอื่น ๆ เพราะผู้เสียหายมีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่รัฐโดยกระทรวงการคลังเข้าไปเป็นผู้ถือหุ้นเกินกว่าร้อยละห้าสิบ จำเลยที่ ๑ เป็นพนักงานของผู้เสียหาย ตำแหน่งพนักงานธุรการระดับ ๕ จึงถือเป็นพนักงาน ตามความมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ และถือเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ เมื่อจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ หรือโดยทุจริต พนักงานสอบสวนจึงต้องส่งสำนวนให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ แม้ไม่ใช่พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เมื่อถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ย่อมอยู่ในอำนาจการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔, ๖๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำความผิดนั้น จึงเป็นที่มาว่าเหตุใดพนักงานอัยการโจทก์จึงฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ฐานเป็นพนักงานเรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ ฐานเป็นพนักงานใช้อำนาจในหน้าที่โดยทุจริต และฐานเป็นพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต และฟ้องจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ฐานเป็นผู้สนับสนุนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖, ๘, ๑๑ แต่เหตุที่ไม่ได้ฟ้องขอให้ลงโทษฐานความผิดเดียวกันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๔๙, ๑๕๑, ๑๕๗ เนื่องจากจำเลยที่ ๑ มิได้เป็นเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑(๑๖) อันจะเข้าองค์ประกอบความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว

* ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ประการที่สอง คดีนี้โจทก์ยื่นฟ้องเมื่อปี ๒๕๕๘ ขณะนั้น ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ยังไม่ได้เปิดทำการ โดยมีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เปิดทำการในวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๙ คดีจึงอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้ระบบไต่สวนตามระเบียบที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาว่าด้วยการดำเนินกระบวนการพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ พ.ศ. ๒๕๕๖ กล่าวคือ กระบวนการไต่สวนค้นหาความจริง ศาลจะยึดรายงานและสำนวนคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักและอาจไต่สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานหรือบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แก่การพิจารณาได้ กระบวนการไต่สวน ศาลจะให้พยานเบิกความด้วยตนเองหรือตอบคำถามศาล และศาลมีอำนาจถามพยานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคดี แม้จะไม่มีคู่ความฝ่ายใดยกขึ้นอ้าง จากนั้นจึงให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติมโดยได้รับอนุญาตจากศาล ซึ่งจะแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีทั่วไปที่ใช้ระบบกล่าวหา ซึ่งหลังจากศาลอาญาแผนกคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ มีคำพิพากษาแล้ว คดีจึงถูกโอนมาที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง เป็นผู้รับผิดชอบ จึงเป็นที่มาว่าเหตุใดจึงมีการอ่านคำพิพากษาศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง

ประการที่สาม ความผิดฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตนั้น ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาว่าหลักว่า การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติต้องอยู่ในหน้าที่ของเจ้าพนักงาน โดยอาจเป็นหน้าที่โดยตรงตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นั้น ๆ หากการกระทำนั้นมิได้อยู่ในหน้าที่หรือไม่เกี่ยวกับหน้าที่แล้ว ก็จะไม่เป็นความผิดตามมาตรา^๑ และการได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นั้น ๆ จะต้องมิคำสั่งแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็น**ลายลักษณ์อักษร**^๒ หรือทำ**หนังสือมอบหมาย**ให้เป็นผู้รับผิดชอบ^๓ ด้วยแนวคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวเป็นการวินิจฉัยความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ซึ่งมีบทบัญญัติทำนองเดียวกับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ มาตรา ๑๑ คงต่างกันเฉพาะความเป็นพนักงานหรือเจ้าพนักงานเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. ๒๕๐๒ ว่า แม้จำเลยจะไม่มีหน้าที่โดยตรงในการรับชำระ

เงินค่าไฟฟ้า แต่ในทางปฏิบัติจะมี**คำสั่งด้วยวาจา**จากผู้บังคับบัญชาให้พนักงานในแผนกหมุนเวียนช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่ ย่อมถือว่าจำเลยมีหน้าที่รับใบเสร็จรับเงินและเงินสดจากผู้ใช้ไฟฟ้าด้วย^๔ ผู้เขียนเห็นว่า หากยึดหลักตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้นโดยเคร่งครัด คดีนี้ย่อมไม่สามารถลงโทษจำเลยที่ ๑ ได้ เนื่องจากไม่มีคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่มอบหมายหน้าที่ให้จำเลยที่ ๑ ปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ศาลฎีกาได้วินิจฉัยโดยวางหลักใหม่ว่า **แม้หน้าที่ดังกล่าวไม่มีระเบียบหรือคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้จำเลยที่ ๑ ต้องปฏิบัติก็ตาม แต่เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปหรือเป็นสามัญสำนึกในหน้าที่ที่ต้องจะต้องกระทำเพื่อรักษามผลประโยชน์ของผู้เสียหาย** อันเป็นการ**ขยายหลัก**ดังกล่าวข้างต้น การตีความในลักษณะเช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการตีความที่เป็นผลร้ายแก่จำเลยที่ ๑ ถ้าพึงหากไม่มีพยานหลักฐานอื่นที่เป็นตัวชี้ชัดถึงหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง ซึ่งมีคดีจำนวนมากที่ศาลฎีกายกฟ้องด้วยเหตุนี้ ทั้งข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานบุคคลอาจเป็นการง่ายแก่การกล่าวอ้างเพื่อปรีปราจำเลย ซึ่งศาลต้องวินิจฉัยพยานหลักฐานที่โจทก์อ้างจนกว่าจะแน่ใจว่าจำเลยกระทำความผิดจริง แต่คดีนี้เมื่อศาลฎีกาพิจารณาคำให้การพยานโจทก์ที่ยืนยันว่า เป็นหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ที่ต้องรายงานการโฆษณาเกินเวลาให้ผู้บังคับบัญชาทราบ **ประกอบพยานหลักฐานอื่น**โดยไม่มีข้อสงสัย เป็นประการอื่น จึงจำต้องวางหลักกฎหมายขึ้นใหม่ เหตุผลสำคัญที่ศาลฎีกาพิพากษาลงโทษจำเลยที่ ๑ นั้น เมื่ออ่านคำพิพากษาทั้งฉบับแล้วพบว่าแฝงอยู่ในคำวินิจฉัยประเด็นสุดท้ายที่ว่า มีเหตุสมควรลงโทษจำเลยทั้งสี่สถานเบาหรือรอการลงโทษหรือไม่ โดยศาลฎีกาเห็นว่า การที่จำเลยที่ ๑ ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่รายงานโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อให้จำเลยที่ ๒ ไม่ต้องจ่ายค่าโฆษณาเกินส่วนแบ่งเวลาตามข้อตกลง ทั้งยังหาโฆษณาให้จำเลยที่ ๒ แทนการหาโฆษณาให้ผู้เสียหาย โดยมุ่งหวังเงินค่าประสานงานโฆษณาที่จำเลยที่ ๒ จ่ายให้เป็นการตอบแทน ทำให้ผู้เสียหายขาดรายได้จากค่าโฆษณา เป็นแบบอย่างที่ไม่ดีส่งผลเสียหายต่อองค์กรในภาพรวม ทั้งกระทำความผิดต่อเนื่องกันหลายครั้งในลักษณะอุกอาจไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง อันเป็นปรัชญาของนักกฎหมายที่ใช้ให้เห็นถึงพฤติการณ์แห่งคดีและผลพวงจากการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยที่ ๑ ซึ่งแนวคิดของการให้เหตุผลทางกฎหมายดังกล่าว มีความมุ่งหมายเพื่อสื่อให้เราได้เข้าใจลึกซึ้งซึ่งสภาพที่เป็นข้อจำกัดของกฎหมายนั่นเอง ผู้เขียนจึงเห็นพ้องด้วยเพราะเป็นเหตุผลหลักแห่งความยุติธรรมที่สามารถตอบคำถามของสังคมและเป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ ทั้งเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักเด่นชัดกว่าหลักกฎหมายที่วางใหม่ข้างต้น

^๑ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๔๐๗/๒๕๕๕, ๒๖๒/๒๕๕๓
^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๑๕/๒๕๓๘, ๑๖๔๐๗/๒๕๕๕
^๓ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๖๑/๒๕๓๘
^๔ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๗๒/๒๕๕๕

หลักกฎหมายที่ศาลฎีกาวางหลักในประเด็นนี้คือเรื่องคือ **คำบอกเล่าหรือคำชดทอด** โดยศาลฎีกาเห็นว่า คำให้การที่จำเลยที่ ๑ เคยให้การในชั้นคณะอนุกรรมการ ป.ป.ช. รับว่าจำเลยที่ ๑ ทำรายการลบบัญชีโฆษณาเกินเวลาในใบคิวโฆษณาของจำเลยที่ ๒ ในวันที่มีการโฆษณาส่วนแบ่งเวลาตามข้อตกลงตามที่จำเลยที่ ๒ ใช้ให้กระทำ โดยบอกว่าจำเลยที่ ๓ ขอร้องให้ช่วยเหลือ นั้น แม้บันทึกคำให้การของจำเลยที่ ๑ ดังกล่าว จะเป็นเพียงคำบอกเล่า แต่ก็เป็นการบอกเล่าที่ทำให้ตนเองเสียประโยชน์ จึงรับฟังคำบอกเล่าดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้ สำหรับจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ การที่จำเลยที่ ๑ ไม่รายงานโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามที่ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่จำเลยที่ ๒ ที่ไม่ต้องจ่ายเงินค่าโฆษณาในทันทีภายหลังจากวันสิ้นเดือนที่ออกอากาศ ๓๐ วัน จำเลยที่ ๒ จึงได้รับประโยชน์จากการกระทำของจำเลยที่ ๑ เพราะไม่มีเหตุผลที่จำเลยที่ ๑ ต้องลบบัญชีโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ เมื่อโจทก์มีคำให้การของจำเลยที่ ๑ ดังกล่าวมายืนยันว่า จำเลยที่ ๔ ใช้ให้จำเลยที่ ๑ ลบบัญชีโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ แม้คำให้การของจำเลยที่ ๑ จะเป็นพยานบอกเล่าและเป็นคำชดทอดของผู้ร่วมกระทำความผิดด้วยกัน อันต้องห้ามมิให้ศาลรับฟังตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๖/๓ วรรคสอง (๑) ทั้งในกรณีวินิจฉัยชั้นนำหนักพยานบอกเล่าและพยานชดทอด ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังและไม่ควรเชื่อพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗/๑ วรรคหนึ่ง แต่ก็ไม่ใช่เป็นเรื่องที่จำเลยที่ ๑ ให้การชดทอดเพื่อให้ตนเองพ้นผิด โดยให้จำเลยที่ ๓ และที่ ๔ รับผิดเพียงลำพัง จึงรับฟังคำให้การของจำเลยที่ ๑ ดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

หลักกฎหมายอีกข้อหนึ่งที่ศาลฎีกาวินิจฉัยคือ **ผู้ใช้และผู้สนับสนุน** ศาลฎีกาเห็นว่า พยานหลักฐานทางใต้สวนของโจทก์ ฟังได้ว่าจำเลยที่ ๓ โดยจำเลยที่ ๔ ใช้ให้จำเลยที่ ๑ ลบบัญชีโฆษณาเกินเวลาในใบคิวโฆษณาของจำเลยที่ ๒ พฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ถือเป็นกรก่อให้จำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นพนักงานของผู้เสียหายละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ตนต้องกระทำ โดยไม่รายงานโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ ให้ผู้บังคับบัญชาทราบจนเป็นเหตุให้ผู้เสียหายได้รับเงินค่าโฆษณาเกินเวลาล่าช้า **ถือเป็นการใช้** วานหรือยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔ วรรคแรก **ไม่ใช่เป็นผู้สนับสนุน** และวินิจฉัยต่อว่าเมื่อโจทก์บรรยายฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ฐานเป็นผู้สนับสนุนตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๖ ข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาจึงแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่กล่าวในฟ้องในข้อสาระสำคัญ ย่อมลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ฐานเป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดไม่ได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕๒ วรรค

สอง แต่การใช้ของจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ดังกล่าว ถือได้ว่าเป็นการสนับสนุนให้จำเลยที่ ๑ กระทำความผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ฐานเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของจำเลยที่ ๑ ได้ ซึ่งประเด็นนี้ศาลฎีกาวินิจฉัยพฤติการณ์ของจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ ต่างจากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ที่เห็นว่าการกระทำของจำเลยที่ ๓ และที่ ๔ เป็นการสนับสนุนจำเลยที่ ๑ กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง

ประการที่สี่ ความผิดฐานเป็นพนักงาน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ และฐานเป็นพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการหรือรักษาทรัพย์สินใด ๆ ใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต อันเป็นการเสียหายแก่องค์กร บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือหน่วยงานที่เรียกชื่อย่างอื่น ที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ พิพากษาว่าจำเลยที่ ๑ มีความผิดตามที่โจทก์ฟ้อง และจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ มีความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุน นั้น **ความผิดทั้งสองฐานนี้ศาลฎีกาพิพากษายกฟ้อง** โดยให้เหตุผลว่า เซ็ค ๖ ฉบับตามฟ้อง ที่จำเลยที่ ๒ จ่ายให้แก่จำเลยที่ ๑ นั้น เมื่อพิจารณาเอกสารสรุปค่าประสานโฆษณาและใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษีค่าโฆษณาที่ผู้สั่งซื้อโฆษณาจ่ายให้จำเลยที่ ๒ เปรียบเทียบกันแล้ว เห็นได้ว่าจำนวนเงินที่ระบุเป็นค่าประสานงานโฆษณา คิดคำนวณจากเงินค่าโฆษณาที่ผู้สั่งซื้อโฆษณาจ่ายให้แก่จำเลย ๒ โดยคิดในอัตราร้อยละ ๒ ของค่าโฆษณาในแต่ละใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษี ซึ่งใบเสร็จรับเงิน/ใบกำกับภาษีดังกล่าว มีการอ้างอิงใบสั่งซื้อโฆษณาที่สามารถตรวจสอบได้ จึงฟังได้ว่าเงินที่จำเลยที่ ๒ จ่ายให้แก่จำเลยที่ ๑ ตามเซ็ค ๖ ฉบับดังกล่าว เป็นเงินที่จ่ายจากค่าโฆษณาที่จำเลยที่ ๒ ได้รับชำระ โดยคิดคำนวณในอัตราร้อยละ ๒ ของค่าโฆษณาทั้งข้อเท็จจริงจากพยานโจทก์เกี่ยวกับช่วงเวลาที่ยจำเลยที่ ๒ โฆษณาเกินสิทธิตามสัญญา ได้ความเพียงว่า จำเลยที่ ๒ โฆษณาเกินสิทธิตามสัญญาเป็นจำนวนกี่นาทีในแต่ละวัน แต่ตามสรุปดังกล่าวไม่มีรายละเอียดว่า เป็นโฆษณาส่วนเกินของสินค้าอะไร ซึ่งต่างจากพยานหลักฐานของจำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ ที่นำสืบได้ถึงที่มาของจำนวนเงินตามเซ็คทั้ง ๖ ฉบับ ว่า คิดคำนวณในอัตราร้อยละ ๒ ของเงินค่าโฆษณาของสินค้าประเภทใด จากผู้สั่งซื้อโฆษณารายใด พยานหลักฐานที่ได้จากการไต่สวนยังไม่พอฟังว่า จำเลยที่ ๑ รับเซ็คจากจำเลยที่ ๒ เป็นค่าตอบแทนในการไม่รายงานโฆษณาเกินเวลาของจำเลยที่ ๒ การที่จำเลยที่ ๑ รับเซ็ค ๖ ฉบับตามฟ้อง จึงไม่เป็นความผิดฐานเป็นพนักงาน เรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เมื่อการกระทำของจำเลยที่ ๑ ไม่เป็นความผิด จำเลยที่ ๒ ถึงที่ ๔ จึงไม่เป็นความผิดฐานเป็นผู้สนับสนุนจำเลยที่ ๑ จะเห็นได้ชัดเจนว่าการวินิจฉัยในประเด็นนี้เป็นเรื่องของการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานล้วน ๆ โดยศาลฎีกาเชื่อตามพยานหลักฐานที่ฝ่ายจำเลยนำสืบต่อสู้

กลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน

นิชาพัฒน์ รุ่งนิธิชัยวงศ์

งบประมาณแผ่นดินเป็นปัจจัยสำคัญที่รัฐบาลต้องนำไปใช้ในการบริหารประเทศเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้น การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินจึงต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ บัญญัติเรื่องเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินไว้หลายมาตรา อาทิ มาตรา ๖๒ วางหลักไว้ว่า รัฐต้องรักษาวินัยการเงินการคลังอย่างเคร่งครัดตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ มาตรา ๑๔๐ ถึงมาตรา ๑๔๔ วางหลักเรื่องการจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจ และมาตรา ๒๓๘ ถึงมาตรา ๒๔๕ วางหลักเรื่องการควบคุม ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งมีความเป็นอิสระ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตราเหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงกลไกการใช้จ่ายเงิน การควบคุม และการตรวจสอบเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งในการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งนี้จากรัฐธรรมนูญที่วางหลักการสำคัญในเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ นำไปสู่การออกกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ และระเบียบต่าง ๆ เพื่อเป็นกลไกในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ซึ่งกฎหมายฉบับหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ทำให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ สิ้นผลใช้บังคับ ส่วนสาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน และผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง มีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินทำหน้าที่เป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ทั้งนี้ จากสถิติของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการกระทำคามผิดวินัยทางการเงินและการคลัง ตั้งแต่

พ.ศ. ๒๕๔๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๑ พบว่ามีการวินิจฉัยความผิดเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินจำนวน ๗๙๐ เรื่อง^๑ ดังนั้น การตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายฉบับปัจจุบันจะมีอำนาจตรวจสอบได้มากน้อยเพียงใด จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำให้เราเข้าใจระบบและกลไกในการควบคุมตรวจสอบที่กฎหมายกำหนดไว้ว่ามีประสิทธิภาพมากพอที่จะเป็นเกราะในการป้องกันการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ไม่ให้มีการกระทำผิดระเบียบและเกิดความเสียหายต่อเงินงบประมาณแผ่นดินได้อย่างไรบ้าง มีข้อพิจารณา ดังนี้

(๑) คำว่า “ตรวจเงินแผ่นดิน”^๒ หมายถึง ตรวจสอบการเงินของหน่วยรับตรวจ ซึ่งรวมถึงตรวจการจัดเก็บรายได้ การรับ การใช้จ่าย การใช้ประโยชน์ การเก็บรักษา และการบริหารซึ่งเงิน ทรัพย์สิน สิทธิ และผลประโยชน์ของหน่วยรับตรวจหรือที่อยู่ในความครอบครองหรืออำนาจใช้จ่ายของหน่วยรับตรวจว่าเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี และแบบแผนการปฏิบัติราชการ หรือไม่ และตรวจว่าการใช้จ่ายเงินหรือการใช้ประโยชน์นั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประหยัด เกิดผลสัมฤทธิ์ และมีประสิทธิภาพหรือไม่ รวมตลอดถึงการตรวจสอบรายงานการเงินของหน่วยรับตรวจและแสดงความเห็นต่อผลของการตรวจสอบ และการตรวจสอบอื่นที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ^๓ จากนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า หน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินนั้น ครอบคลุมเงินทุกประเภทที่เป็นเงินแผ่นดิน ทั้งทางด้านรายรับ รายจ่าย รวมถึงทรัพย์สินต่าง ๆ ที่เป็นของหน่วยงานของรัฐล้วนแต่เป็นหน้าที่และอำนาจที่กฎหมายกำหนดให้ทำหน้าที่ตรวจสอบทั้งสิ้น

(๒) การกำหนดหน้าที่และอำนาจในการตรวจเงินนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้ตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และใน

* นิติกรชำนาญการ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, น.บ., น.ม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ประกาศนียบัตรจาก International Centre for Information System and Audit ประเทศอินเดีย (ทุนรัฐบาลอินเดีย), ประกาศนียบัตรจาก Asian Organization of Supreme Audit Institutions ประเทศจีน (ทุน ASOSAI), ประกาศนียบัตรจากสถาบันพระปกเกล้า หลักสูตรผู้นำยุคใหม่ในระบอบประชาธิปไตย รุ่น ๘, กำลังศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, อาจารย์พิเศษหลักสูตรนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์), ผู้บรรยายพิเศษหัวข้อ “การคลังและงบประมาณภาครัฐ” (ร.๒๔๑) คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

^๑ สถิติการกระทำคามผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง สืบค้นเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๓ ที่มา <http://dfmo.oag.go.th>

^๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔

การตรวจสอบนั้นต้องคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ เป็นไปตามมาตรา ๕๓^๓ กล่าวคือ เป็นการกำหนดหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบให้ครอบคลุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินทุกด้านของประเทศ ซึ่งหากเทียบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วกฎหมายฉบับปัจจุบันมีการกำหนดหลักการทำหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินที่มีลักษณะครอบคลุมกิจกรรมการใช้จ่ายเงินด้านต่าง ๆ ของประเทศเพิ่มมากขึ้น และมีใช้การตรวจสอบเฉพาะการปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการเท่านั้น ยังหมายความรวมถึงการตรวจสอบในด้านความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลด้วย ดังนั้น แม้เจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีการดำเนินการถูกต้องตามระเบียบของทางราชการแล้ว แต่โครงการที่จัดทำไม่มีประสิทธิภาพ ขาดประสิทธิผล ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการได้ การใช้จ่ายเงินสำหรับโครงการนั้น ๆ ก็จะไม่เกิดประโยชน์อันใดเลย

(๓) การกำหนดหน้าที่และอำนาจในการตรวจเงินต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลัง พ.ศ. ๒๕๖๑^๔ ถือเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการในการป้องกันที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อเงินงบประมาณแผ่นดินที่กำหนดให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินต้องตระหนักและใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่งในการทำงานให้ถูกต้องตามระเบียบ และหลักเกณฑ์ของทางราชการ โดยให้คำนึงถึงเรื่องการรักษาวินัยการเงินและการคลังเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานด้วยความถูกต้อง ละเอียดรอบคอบเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดมากยิ่งขึ้น เพราะนอกจากการทำหน้าที่ภายใต้ระเบียบการใช้จ่ายเงินต่าง ๆ ที่กฎหมายบังคับให้อยู่แล้วพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ จะเป็นกฎหมายที่กำหนดในด้านการทำหน้าที่ของผู้ที่ถูกตรวจสอบด้วย เพราะที่ผ่านมามีเฉพาะกฎหมายที่ให้หน้าที่และอำนาจแก่ฝ่ายตรวจสอบซึ่งก็คือ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเท่านั้น มิได้มีกฎหมายที่กำหนดถึงมาตรการเสริมสร้างหรือปลูกฝังให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นฝ่ายถูกตรวจสอบต้องระมัดระวังการใช้จ่ายเงินหรือต้องรักษาวินัยการเงินการคลัง แต่อย่างใด

(๔) การทำหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินมีลักษณะบูรณาการกับหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตอื่นเพิ่มมากขึ้น อาทิ การประสานความร่วมมือกับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

(ป.ป.ช.) กล่าวคือ กรณีที่ปรากฏหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินสามารถแจ้งเรื่องไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้ทันที ตามมาตรา ๗ ที่กำหนดว่า “ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่ มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า การใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ ผู้ว่าการไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่กรณี เพื่อทราบและดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป...” ทั้งนี้ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคณะร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ที่ไม่ต้องการให้เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงานระหว่างองค์กรอิสระ^๕

ตัวอย่างเช่น กรณีที่เจ้าหน้าที่ตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินได้ตรวจสอบพบการก่อสร้างอาคารของหน่วยงานราชการแห่งหนึ่งไม่ถูกต้องตามแบบที่กำหนดในสัญญา โดยเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ควบคุมงานก่อสร้างและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เป็นกรรมการตรวจรับงานทราบว่า การก่อสร้างอาคารไม่เป็นไปตามแบบที่ระบุไว้ในสัญญา แต่กลับลงลายมือชื่อในเอกสารรับรองว่าการก่อสร้างอาคารถูกต้องตามแบบรายการที่ระบุในสัญญา กระทั่งนำไปสู่การอนุมัติให้มีการเบิกจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ พฤติการณ์ของเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมงานและตรวจการจ้างดังกล่าว ถือเป็นกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า มีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ ซึ่งเป็นเรื่องที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ วางหลักให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินแจ้งต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไปได้ เรื่องนี้ ถือเป็นความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญของการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินที่กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำที่ผิดระเบียบ และกฎหมายของทางราชการ สามารถร่วมมือกันทำงานเพื่อนำไปสู่มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณ

^๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๓ “ให้ผู้ว่าการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจเงินแผ่นดินตามนโยบายการตรวจเงินแผ่นดินและหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่คณะกรรมการกำหนด และตามกฎหมายว่าด้วยวินัยการเงินการคลังของรัฐ (๒) ตรวจผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของหน่วยงานของรัฐ...”

^๔ เพิ่งอ้าง

^๕ “การวิเคราะห์ความจำเป็นในการตรากฎหมายและการวิเคราะห์ผลกระทบ” สืบค้นเมื่อวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๖๓ ที่ <https://cdc.parliament.go.th>

แผ่นดิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า ได้กำหนดตั้งแต่ขอบเขตการตรวจสอบไว้ โดยมีนิยามกำหนดให้การตรวจเงินแผ่นดินครอบคลุมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินแผ่นดินทุกด้านของฝ่ายบริหารตามบทบัญญัติมาตรา ๔ และให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์มาตรฐานในการตรวจสอบควบคุมการประเมินผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพของการใช้จ่ายเงินตามมาตรา ๕๓ และที่สำคัญคือการตรวจสอบจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักเรื่องการรักษาวินัยการเงินการคลังตามพระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. ๒๕๖๑ อีกด้วย ทั้งนี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินในฐานะหน่วยตรวจสอบภายนอกเพียงหน่วยงานเดียวอาจตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินหรือช่วยป้องกันการกระทำผิดต่อการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินไม่ทั่วถึงทุกหน่วยงานของฝ่ายบริหาร กฎหมายจึงกำหนดให้เกิดการทำงานอย่างร่วมมือกันกับหน่วยงานอื่นซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่พึงปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗^๖ นอกจากนี้ที่และอำนาจในการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามระเบียบของทางราชการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้ว กฎหมายฉบับนี้ยังมีส่วนที่เกี่ยวกับการกำหนดโทษแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินที่ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบการใช้จ่ายเงินของทางราชการและไม่รักษาวินัยการเงินการคลังของรัฐด้วย อันได้แก่ “มาตรา ๘๘ โทษทางปกครอง มีดังต่อไปนี้ (๑) ภาคทัณฑ์ (๒) ต่าหนิโดยเปิดเผยต่อสาธารณชน (๓) ปรับทางปกครอง...” ซึ่งบทกำหนดโทษดังกล่าวเป็นมาตรการที่สำคัญในการลงโทษทางปกครองกับ

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำผิดระเบียบเกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน

ทั้งนี้ กลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน จำเป็นต้องอาศัยกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินให้มีประสิทธิภาพ โดยหลังจากที่สภานิติบัญญัติได้อนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีแล้ว จะถูกนำไปใช้จ่ายภายใต้การบริหารวงเงินงบประมาณของฝ่ายบริหาร โดยยึดหลักการจัดสรรงบประมาณ และการใช้จ่ายต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนด ซึ่งการควบคุมตรวจสอบภายในหน่วยงานถือเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยต้องจัดให้มี แต่ขณะเดียวกันการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินโดยองค์กรอิสระซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกก็มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการตรวจสอบที่มีความเป็นอิสระและเป็นกลาง^๗ เพราะหากพบการกระทำที่ฝ่าฝืนระเบียบของทางราชการ หรือกรณีที่เป็นการกระทำความผิดตามระเบียบของทางราชการและมีความเสียหายเกิดขึ้น อาจนำไปสู่ขั้นตอนการดำเนินการทางอาญาได้ ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน ต้องทำงานด้วยความระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง ควรศึกษาและทำความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำหน้าที่ของตนเอง เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมถึงศึกษาและเข้าใจกลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินเป็นไปตามกฎหมาย และมีค่านิยมร่วมกันภายในฝ่ายบริหารในการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดินอย่างรักษาวินัยการเงินการคลังซึ่งจะส่งผลให้การการเงินการคลังของประเทศมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๔๗.
- ณรงค์ สักพันโรจน์. การจัดทำ อนุมัติ และบริหารงบประมาณแผ่นดิน (ทฤษฎีและปฏิบัติ). พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๕.
- ณัฐศักดิ์ ญาณมนวิศิษฐ์. การบริหารการคลัง และงบประมาณ. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ: เอ็ม เอ็น คอมพิวเตอร์, ๒๕๕๕.
- นงลักษณ์ สุทธิวัฒน์พันธ์. การงบประมาณ: หลักทฤษฎี และแนววิเคราะห์เชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ, ๒๕๔๔.
- เนตรทราย ตั้งขจรศักดิ์. บทบาทและโครงสร้างของสถาบันตรวจเงินแผ่นดิน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๓๘.

^๖ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗ “ภายใต้บังคับวรรคสาม ในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการใช้จ่ายเงินแผ่นดินมีพฤติการณ์อันเป็นการทุจริตต่อหน้าที่ จงใจปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรืออาจทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม และเป็นกรณีที่ผู้ว่าการไม่มีอำนาจจะดำเนินการใดได้ ให้ผู้ว่าการแจ้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีเพื่อทราบ และดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจต่อไป...”

^๗ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๘ บัญญัติว่า “ให้ผู้ว่าการมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่โดยรับผิดชอบต่อคณะกรรมการ และเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสำนักงาน...”

ข้อสอบพร้อมรศคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ

ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๖๐

วิชากฎหมายพยานหลักฐาน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาคriminalความอาญาในศาลแขวง หรือกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคriminalเยาวชนและครอบครัว หรือกฎหมายวิธีพิจารณาคriminalพิบัติกรกฎหมายล้มละลาย หรือกฎหมายภาษีอากร หรือกฎหมายแรงงาน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา หรือกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

วันอาทิตย์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๐

คำถาม ๘ ข้อ รวม ๘๐ คะแนน เวลาตอบ ๓ ชั่วโมง ๒๐ นาที (๑๔.๐๐ - ๑๗.๒๐ นาฬิกา)

ให้ยกเหตุผลประกอบคำตอบด้วย

ต่อจากฉบับที่แล้ว

ข้อ ๖ ให้เลือกทำข้อ (ก) หรือข้อ (ข) หรือข้อ (ค) ต่อไปนี้เพียงหนึ่งข้อ

(ก) เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๐ นายดำลงประกาศในเฟสบุ๊คเชิญชวนประชาชนทั่วไปให้ร่วมชุมนุมสาธารณะในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๙.๐๐ น. ที่ลานอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ต่อมาในวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๙.๐๐ น. ร้อยเอกมันคง เจ้าหน้าที่ทหาร กองทัพบก ได้เดินทางไปตรวจสอบและพบนายดำกับพวกหลายคนกำลังกระทำความผิดร่วมกันชุมนุมสาธารณะโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเข้าไปสอบถามและนายดำรับว่าได้จัดการชุมนุมสาธารณะดังกล่าวโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมายจริง ร้อยเอกมันคงจึงเชิญนายดำมาที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไทพื้นที่ที่เกิดเหตุเพื่อซักถามจุดประสงค์ของการเคลื่อนไหวและได้ให้ดาบตำรวจสมหมาย ทำบันทึกประจำวันไว้โดยแจ้งข้อหาว่านายดำจัดการชุมนุมสาธารณะโดยไม่ชอบ และร้อยเอกมันคงรับตัวนายดำไปสอบถามโดยเจ้าหน้าที่ทหารกักตัวนายดำไว้ตามพระราชบัญญัติกักอัยการศึกฯ เป็นเวลา ๗ วัน แล้วปล่อยตัวไป ต่อมาวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจนครบาลพญาไท ได้เชิญตัวนายดำมาพบและแจ้งข้อหาคดีนี้ต่อนายดำและในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๔.๐๐ น. พนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องนายดำต่อศาลแขวงไว้เพื่อทำการสอบสวน ศาลแขวงอนุญาตให้ผิดฟ้องในครั้งสุดท้ายได้ถึงวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๐ พนักงานสอบสวนได้ส่งสำนวนคดีนี้ต่อนายอัยการคดีศาลแขวง และพนักงานอัยการคดีศาลแขวงได้ยื่นฟ้องนายดำต่อศาลแขวงเมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ ศาลแขวงรับคำฟ้องไว้พิจารณา นายดำจำเลยให้การต่อสู้ว่าคดีนี้นายดำได้ถูกจับกุมตั้งแต่วันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๙.๐๐ น. แล้ว พนักงานอัยการจะฟ้องคดีนี้เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่นายดำถูกจับกุมไม่ได้ หากไม่สามารถฟ้องได้ทันต้องขอศาลอนุญาตให้ผิดฟ้องไว้ซึ่งคดีนี้ก็ไม่มีกรขอผิดฟ้องไว้เมื่อครบกำหนดสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาจับกุม การที่พนักงานอัยการคดีศาลแขวงฟ้องคดีนี้เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๖๐ จึงเป็นการฟ้องคดีเกินกำหนด

เวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่นายดำถูกจับโดยไม่ได้รับอนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุด พนักงานอัยการคดีศาลแขวงจึงไม่มีอำนาจฟ้อง

ให้วินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ของนายดำจำเลย ฟังขึ้นหรือไม่

รศคำตอบข้อ ๖ (ก)

การที่ร้อยเอกมันคง เจ้าหน้าที่ทหารเชิญตัวนายดำมาที่สถานีตำรวจนครบาลพญาไท เมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๙.๐๐ น. เพื่อซักถามจุดประสงค์ของการเคลื่อนไหว ทั้งรับตัวนายดำไปสอบถามและกักตัวนายดำไว้เป็นเวลา ๗ วัน ไม่ถือเป็นการจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๘ ประกอบพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๔ ส่วนดาบตำรวจสมหมายไม่ใช่พนักงานสอบสวน ที่จะแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหาอันจะทำให้พนักงานอัยการต้องยื่นฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลแขวงภายในสี่สิบแปดชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหาตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗ วรรคสอง แต่อย่างใด

เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลพญาไทได้เชิญตัวนายดำมาพบและแจ้งข้อหาคดีนี้ในวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๐ โดยพนักงานสอบสวนได้ยื่นคำร้องขอผิดฟ้องนายดำต่อศาลแขวงในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๔.๐๐ น. เพื่อทำการสอบสวน อันเป็นการขอผิดฟ้องภายในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่นายดำผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหาและต่อมาพนักงานอัยการคดีศาลแขวงได้ยื่นฟ้องนายดำภายในกำหนดเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผิดฟ้องแล้วตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗ วรรคสาม พนักงานอัยการคดีศาลแขวงจึงมีอำนาจฟ้องนายดำโดยไม่ต้องขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดตามมาตรา ๙ อีก

ข้อต่อสู้ของนายดำจำเลย ฟังไม่ขึ้น

อ่านต่อฉบับหน้า

สัตยา อรุณธารี

สวัสดิ์ศรีรับ สมาชิกจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาและผู้อ่านทุกท่าน

เนื่องด้วยคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภาชุดปัจจุบัน จะหมดวาระการดำรงตำแหน่งในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๓ และจะดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการฯ ชุดใหม่ (วาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓ - ๑๑ กันยายน ๒๕๖๗) โดยมีกำหนดการการเลือกตั้ง ดังนี้ครับ

- วันพฤหัสบดีที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๓ - วันส่งบัตรเลือกตั้งไปให้สมาชิก (เฉพาะสามัญสมาชิก)
- วันศุกร์ที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓ - วันส่งบัตรฯ กลับคืนมายังเนติบัณฑิตยสภา **วันสุดท้าย** (ภายในเวลา ๑๖.๓๐ น.)
- วันเสาร์ที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๓ - วันตรวจนับคะแนน

(โปรดติดตามข่าวสารการเลือกตั้งฯ ได้ที่ www.thethaibar.or.th → การเลือกตั้งคณะกรรมการเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๖๓

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ประกาศเรื่อง เลื่อนการสอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิตภาคสอง สมัยที่ ๗๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒

สืบเนื่องจากขณะนี้สถานการณ์ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Diseases ๒๐๑๙ : (COVID-19)) ได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วไปยังหลายประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เพื่อมิให้การแพร่ระบาดของโรคส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคณาจารย์ นักศึกษาและบุคลากรของเนติบัณฑิตยสภา

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ตระหนักถึงความสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าว อาศัยอำนาจตามข้อบังคับเนติบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๐๗ ข้อ ๕๐ วรรค ๔ และข้อ ๕๓ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอำนวยการอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา จึงขอเลื่อนการจัดสอบข้อเขียนความรู้ชั้นเนติบัณฑิต ภาคสอง สมัยที่ ๗๒ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ จากเดิมที่กำหนดไว้ในวันอาทิตย์ที่ ๒๙ มีนาคม และวันอาทิตย์ที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๓ ไปก่อนจนกว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (Coronavirus Diseases 2019 : (COVID-19)) จะพ้นไป ทั้งนี้ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา จะกำหนดวันสอบและแจ้งให้ทราบอีกครั้งหนึ่ง ครับ

* กรรมการเนติบัณฑิตยสภา, กรรมการอำนวยการอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
ประธานอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา, อนุกรรมการวิชาการ, อนุกรรมการพิจารณามาตรฐานการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิตฯ
อาจารย์ผู้บรรยายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาภาค ๑-๒ (ภาคปกติ) สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
น.บ. (เกียรตินิยม), น.บ.ท., น.ม., นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานิติศาสตร์ (มหาวิทยาลัยทักษิณ)

ข่าว เนติบัณฑิตยสภา

ศึกษาดูงานด้านการเรียนการสอนของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

นายประเสริฐ เสียงสุทริวงศ์ เลขาธิการสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา บรรยายความรู้ในการศึกษาระดับเนติบัณฑิต แก่คณาจารย์และนักศึกษาโปรแกรมวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จำนวน ๕๔ คน ในโอกาสเข้าศึกษาดูงานในด้านการเรียนการสอนของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เพื่อเป็นแนวทางให้กับนักศึกษา ได้สมัครเป็นนักศึกษาของสำนักอบรมศึกษากฎหมายฯ ณ ห้องมหาวชิราวุธ ๕ ชั้น ๒ อาคารสถานศึกษาและฝึกอบรมเนติบัณฑิตยสภา ในวันศุกร์ที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๓ ในการนี้ ได้เข้าชมนิทรรศการประวัติความเป็นมาของกองทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย และเยี่ยมชม ห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ชั้น ๓ อาคารเนติบัณฑิตยสภา ด้วย

ศึกษาดูงานด้านกฎหมาย

หม่อมราชวงศ์ประติมสวัสดิ์ สวัสดิวัตน์ ผู้อำนวยการกองบริการ สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา บรรยายความรู้ในการศึกษาระดับเนติบัณฑิตแก่คณาจารย์และนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน ๕๒ คน ในโอกาสเข้าศึกษาดูงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนของสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา เพื่อให้ นักศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับหน่วยงานทางด้านกฎหมายจากประสบการณ์ตรง ณ ห้องมหาวชิราวุธ ๕ ชั้น ๒ อาคารสถานศึกษาและฝึกอบรมเนติบัณฑิตยสภา ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ในการนี้ ได้เข้าชมนิทรรศการประวัติความเป็นมาของกองทุนพัชรกิติยาภาเพื่อการศึกษากฎหมาย และเยี่ยมชมห้องสมุดเนติบัณฑิตยสภา ชั้น ๓ อาคารเนติบัณฑิตยสภา ด้วย

บรรณาธิการแถลง

กิจการบินของไทยเริ่มต้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ที่ได้ทรงพิจารณาเห็นว่าประเทศไทยในขณะนั้นจำเป็นต้องมีเครื่องบินไว้เพื่อป้องกันภัยการคุกคามที่จะเกิดขึ้น จึงทรงตั้ง "แผนกการบิน" ขึ้นมาในกองทัพบก จากนั้นทรงยกฐานะแผนกการบินเป็น "กองบินทหารบก" ในวันที่ ๒๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๕๗ ต่อมาวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๐ กระทรวงกลาโหมได้ยกฐานะกรมทหารอากาศ เป็น กองทัพอากาศ จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ กองทัพอากาศ ได้ออกประกาศกองทัพอากาศ เรื่อง วันที่ระลึกกองทัพอากาศ และวันกองทัพอากาศ โดยได้กำหนดให้ "วันที่ ๒๗ มีนาคม เป็น "วันที่ระลึกกองทัพอากาศ" และ วันที่ ๙ เมษายน เป็น "วันกองทัพอากาศ"

จุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภา ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ บทความ เนื่องจากปก เสนอเรื่อง "๒๗ มีนาคม วันที่ระลึกกองทัพอากาศ" โดย ศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์, บทความ ปัญหาจากข้อหาหรือกฎหมายที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง "ห้างหุ้นส่วนจำกัดแปรสภาพเป็นบริษัทจำกัดก่อนวันยื่นเสนอราคาในการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding)" โดย พอชื่น พรหมโชติชัย กล่าวถึง จังหวัด ก. จึงขอหารือกรณี ห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ซึ่งได้แปรสภาพเป็นบริษัทจำกัด เมื่อวันที่ ๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๒ สามารถดำเนินการขอรับ/ยื่นเสนอราคาด้วยวิธีการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ หลังจากวันดังกล่าวในนามห้างหุ้นส่วนจำกัด ร. ได้อีกหรือไม่ ฯลฯ, บทความ คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ เสนอเรื่อง "สืบพยานบุคคลแก้ไขเอกสาร" โดย ผศ.ดร.สมหมาย จันทรเรือง กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๕๐/๒๕๖๑, บทความ เจาะฎีกาเด่น เสนอเรื่อง "เหตุเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอันเกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ในการฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตศาลเหนือคดีนั้นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๓ วรรคสอง (๒)" โดย รังสิชัย บรรณกิจวิจารณ์, มนต์ชัย ชนินทรลีลา, สุจรรยา สุจริตศรีชัยกุล และ ฉัตรเฉลิม ธรรมวินทร กล่าวถึง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๓๖/๒๕๖๑, บทความ ภาษาอังกฤษสำหรับนักกฎหมาย เสนอเรื่อง "Compensation for Environmental Damage" โดย ประภาภรณ์ โรจน์ศิริรัตน์ กล่าวถึง คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม, บทความเรื่อง "การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบของพนักงานในองค์กรของรัฐ : ศึกษากรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๑๖๑ - ๖๑๖๒/๒๕๖๒ โดย ณีภูรัฐพงษ์ สมศักดิ์, บทความเรื่อง "กลไกการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณแผ่นดิน" โดย นิชาพัฒน์ รุ่งนิธิชัยวงศ์, ข้อสอบพร้อมธงคำตอบในการสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเป็นข้าราชการอัยการ ในตำแหน่งอัยการผู้ช่วย พ.ศ. ๒๕๖๐ (สนามใหญ่) วิชากฎหมายพยานหลักฐาน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญา ในศาลแขวง หรือกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว หรือกฎหมายวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค กฎหมายล้มละลาย หรือกฎหมายภาษีอากร หรือกฎหมายแรงงาน กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา หรือกฎหมายการค้าระหว่างประเทศ เสนอข้อ ๖ (ก) ปิดท้ายด้วย "มุขขำ" โดย สัตยา อรุณธารี

พบกันใหม่เดือนเมษายน

ศิริอร เทศะบำรุง มณีสินธุ์

ติดตามอ่านจุลสารข่าวเนติบัณฑิตยสภาฉบับย้อนหลังได้ที่เว็บไซต์เนติบัณฑิตยสภา

<http://www.thethaibar.or.th>

เอกสารเผยแพร่ความรู้ แจกฟรี ห้ามจำหน่าย

(สงวนสิทธิ์ใช้ในกิจการของแผนกประชาสัมพันธ์ เนติบัณฑิตยสภาเท่านั้น)

จัดทำโดย คณะอนุกรรมการประชาสัมพันธ์เนติบัณฑิตยสภา จำนวน ๒,๕๐๐ เล่ม
เนติบัณฑิตยสภา เลขที่ ๓๒/๒ หมู่ที่ ๑๖ ถนนกาญจนาภิเษก แขวงบางระมาด เขตตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐

พิมพ์ที่ : บริษัท กรุณสยาม พิมพ์ชื่อ จำกัด

๔๓/๑๓๒ ถนนพหลโยธิน แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐